

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2023

Jiří Klečka

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Pandemie covidu-19 očima zahraničních zpravodajů
Českého rozhlasu**

Diplomová práce

Autor práce: Jiří Klečka

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. ThMgr. Mgr. Karol Lovaš, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 25.7.2023

Jiří Klečka

Bibliografický záznam

KLEČKA Jiří. *Pandemie covidu-19 očima zahraničních zpravodajů Českého rozhlasu*. Praha, 2023. 89 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, Vedoucí diplomové práce PhDr. ThMgr. Mgr. Karol Lovaš, Ph.D.

Rozsah práce: 143 637 znaků včetně mezer

Abstrakt

Pandemie covidu-19 ovlivnila jak běžné domácí zpravodajství, tak to zahraniční. Diplomová práce se zabývá tím, jaký vliv mělo šíření nemoci na práci zpravodajů Českého rozhlasu. Jak se museli adaptovat, jaké dopady měla pandemie na jejich osobní život či možnosti návratu ze zahraničních postů do České republiky. Cílem práce je také srovnat to, jaká témata po zpravodajích požadoval newsroom v Praze a jaké informace pro ně byly dostupné v zemi, ve které v danou chvíli pracovali. Krátce se zabývám i reakcí Českého rozhlasu na celosvětovou pandemii, jak se rádio - jako veřejnoprávní médium - o svoje zaměstnance v zahraničí staralo. Výsledky rozhovorů se zpravodaji jsem pak prodiskutoval s jejich tehdejšími vedoucími. Před analýzou rozhovorů se zpravodaji je práce v krátkých medailoncích představuje a mapuje také důležité světové a domácí události, které byly hlavním tématem zpravodajství v době pandemie. Ve stručnosti diplomová práce také definuje povahu práce zahraničního zpravodaje a vliv pandemie na zpravodajství.

Abstract

The covid pandemic has affected both mainstream domestic and foreign news coverage. This thesis examines how the spread of the disease affected the work of Czech Radio reporters. How did they have to adapt, what impact did the pandemic have on their personal lives or what were the possibilities of returning from foreign posts to the Czech Republic. The aim of the thesis is also to compare what topics the newsroom in Prague demanded from the reporters and what information was available to them in the country where they were stationed. I also briefly discuss the radio's response to the pandemic and how Radio as a public media outlet took care of its employees abroad. I then discuss the results of the interviews with the correspondents with their then manager. Before analysing the interviews with the correspondents, the thesis introduces them in short medallions and also charts important world and domestic events that were the main focus of the news coverage during the pandemic. The thesis also briefly defines the nature of the work of a foreign correspondent and the impact of the pandemic on the news coverage.

Klíčová slova

Pandemie, covid-19, zahraniční zpravodajství, Český rozhlas

Keywords

Pandemic, covid, foreign reporting, Czech radio

Title/název práce

The covid 19 outbreak as seen by foreign reporters of Czech radio

Poděkování

Na prvním místě bych zde rád poděkoval svojí milé mamince Mirce, která to se mnou nikdy neměla lehké, ale i přesto to se mnou nevzdala. Vždy je, byla a bude můj vzor a doufám, že jednou budu minimálně z poloviny tak laskavý jako ona. Díky bych chtěl věnovat i svému nevlastnímu otci Bohuslavovi za finanční a morální podporu. Poděkování si zaslouží i moje přítelkyně Magda, která mi po celou dobu psaní práce byla oporou. Dále bych chtěl svůj dík věnovat také panu profesorovi Lovašovi, za skvělé vedení práce a v neposlední řadě i Českému rozhlasu a všem jeho zaměstnancům za jejich vstřícnost a ochotu.

Obsah

Obsah.....	1
Úvod.....	3
Teoretická část.....	4
Covid-19 a novináři.....	4
Vliv pandemie na reportování ze zahraničí	7
Specifika rozhlasového zahraničního zpravodaje.....	10
Důležité mezinárodní milníky ve vývoji pandemie	14
Rok 2020	14
Rok 2021	18
Rok 2022	22
Krátké představení zahraničních zpravodajů Českého rozhlasu působících v letech 2020 až 2022.....	23
Ivana Milenkovičová.....	23
Jan Kaliba.....	24
Martin Dorazín	24
Václav Jabůrek	25
Pavčina Nečásková.....	25
Viktor Daněk.....	26
Jaromír Marek	26
Štěpán Macháček.....	27
David Jakš	27
Výzkumná část	28
Volba metodologie	28
Kvalitativní výzkum.....	30
Rozhovor	31
Metoda analýzy dat.....	33
Stanovení výzkumných otázek	33
Analýza dat.....	35
Začátek pandemie očima zpravodajů.....	35
Jak podle zpravodajů vnímali pandemii Češi a lidé v zemi, kde se zpravodaj nacházel?.....	37
Dopady na profesní život zpravodajů.....	41
Dopady na osobní život zpravodajů	45
Návraty	49
Reakce rozhlasu na pandemii a adaptaci zpravodajské práce.....	50
Očkování zpravodajů.....	52
Rozdíl požadavků na pokrývání pandemie z newsroomu z Prahy a informace, které měli zpravodajové dostupné na místě	56
Posluchačská přehlcenost covidem a reakce zpravodajů.....	60
Reakce tehdejšího vedoucího redakce Davida Koubka	64

Diskuse a náměty na další studie či další možné rozšíření práce.....	67
Limity výzkumu	68
Závěr.....	69
Literární zdroje	71
Internetové zdroje.....	72
Teze diplomové práce.....	78
Seznam příloh.....	81

Úvod

Pandemie covidu-19 změnila svět a životy všech lidí na něm a její dopady budeme pociťovat přinejmenším další desetiletí. Těmito až kýchovitými slovy začíná velká část odborných textů od roku 2020 a bude jím začínat i moje diplomová práce. Ačkoliv se to zdá dávno, jen několik málo měsíců nazpět nikdo netušil, jak se budou věci vyvíjet a jak dopadnou.

Pandemie ale neovlivnila jen životy běžných lidí. Značně se projevila i ve zpravodajství a v chodu médií. Prakticky ze dne na den se zastavily veškeré ostatní světové události, zprávy se proměnily jen na reportování čísel nakažených, mrtvých a časem i na informování o aktuálně platných nařízeních a v několika málo případech i jejich vysvětlování. V neposlední řadě přišlo do zpravodajství i evidování čísel naočkovaných lidí a posléze lidí znovu nakažených. Na to všechno samozřejmě reagovalo i jediné veřejnoprávní rádio v České republice, kterým je Český rozhlas. Se svou sítí zpravodajů doma v regionech, ale i v nejdůležitějších zahraničních státech měl Český rozhlas skvělou výchozí pozici pro pokrývání vývoje pandemie v Česku i ve světě.

Právě za hranice České republiky míří i tato práce. Zaměřím se v ní na zahraniční zpravodaje Českého rozhlasu. Chtěl bych zjistit, v jakém okamžiku je pandemie zastihla, jak pandemie ovlivnila jejich práci. Jak se museli přizpůsobit novým podmínkám, kde hledali aktuální informace, co pandemie změnila v jejich osobním životě. Část z nich je totiž na svých postech bez rodiny a přátel. Alespoň částečně bych tak chtěl zjistit, jak vypadal jejich každodenní pracovní život, zda kvůli bezprecedentní situaci nezvažovali návrat domů, jaké nové postupy museli kvůli šíření nemoci vymýšlet, co po nich požadovala centrála Českého rozhlasu v Praze, případně jak se právě tyto požadavky lišily od toho, jaké informace byly dostupné na místě. V neposlední řadě bych rád zjistil, jaké problémy měli zpravodajové s očkováním proti covidu-19 a s jeho následným uznáváním při přeshraničním cestování nebo při návratu do České republiky.

Teoretická část

Covid-19 a novináři

Covid-19 změnil novinářskou práci samotnou. Podle některých žurnalistů je pandemie jednou z největších událostí, které kdy za svou kariéru pokrývali a pokrývat budou.¹ Novináři také museli vykazovat obrovské pracovní nasazení, kromě informování o pandemii museli také bojovat se šířením nepřesných, nebo rovnou lživých a zavádějících informací a zpráv.² Ty se do společnosti dostaly především díky řetězovým emailům a sociálním sítím. Pro tradiční žurnalistiku tak bylo obtížné tyto informace vyvracet v reálném čase, nebo alespoň dostatečně brzy po jejich publikování. V průběhu pandemie se navíc konzumace obsahu na sociálních sítích napříč rozvinutými státy výrazně zvýšila a rostlo i to, jak na ně jejich uživatelé spoléhají.

¹ *COVID-19: an unprecedented news story for journalists* [online]. [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/coronavirus/covid-19-journalists-biggest-story-their-lifetime>

² *Understanding the infodemic and misinformation in the fight against COVID-19* [online]. PAHO, 2020 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://iris.paho.org/bitstream/handle/10665.2/52052/Factsheet-infodemic_eng.pdf?sequence

Stejnou měrou ale rostla i důvěra lidí v tradiční média; až 60 procent dotazovaných v studii od *Reuters institute* uvedlo, že média v roce 2020 pomohla v porozumění pandemii a 65 procent dotazovaných dokonce uvádí, že média hrála pozitivní roli ve vysvětlování toho, co může jednotlivec udělat pro celkové zlepšení situace.³ To lze v celku hodnotit pozitivně, neboť právě nebezpečí desinformací spočívá v tom, že podkopávají důvěru lidí v tradiční instituce, jako jsou zdravotní experti, exekutivní moc v zemi nebo samotní novináři.⁴ Konzumenti těchto informací se tak často chovají v rozporu s doporučením vědců a aktivně tak celou situaci zhoršují. Nepomáhá pak ani špatná komunikace státních nařízení a mediální touha po rychlém, skandálním a konfliktním obsahu, často servírovaném bez hlubší analýzy. Samotná Světová zdravotnická organizace se s poplašnými, falešnými a nepřesnými zprávami snažila a nadále snaží bojovat. Dělá to hlavně odkazováním na důvěryhodné zdroje, a to napříč platformami a státy.⁵

Kdekoliv na světě tak při vyhledávání termínu jako „covid“ nebo „koronavirus“ odkážou sociální sítě nebo vyhledávače na okénko s odkazem na příslušné stránky WHO nebo na státní zdravotnické instituce či úřady. Kromě dezinformací se novináři také museli vyrovnat s tím, že při krizích mají konzumenti médií, jak sociálních, tak zpravodajských, větší sklon k přijímání předsudků. Dalším problémem je to, že konzumace negativních zpráv může vést k psychickým problémům.⁶ Při pandemii mohlo zpravodajství u lidí vyvolat rozzlobenost, úzkost, strach z rizik koronaviru, dokonce i předsudky vůči lidem asijského původu, na které byla v západním světě často svalována vina za vypuknutí pandemie.⁷

³ NEWMAN, Nic, Richard FLETCHER, Anne SCHULZ, Simge ANDI a Rasmus Kleis Nielsen KLEIS NIELSEN. REUTERS. *Reuters Institute Digital News Report 2020* [online]. 2021 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2020-06/DNR_2020_FINAL.pdf

⁴ JAKOVLJEVIC, Miro Jakovljevic, Sarah BJEDOV, Filip MUSTAC a Ivan JAKOVLJEVIC. *COVID-19 INFODEMIC AND PUBLIC TRUST FROM THE PERSPECTIVE OF PUBLIC AND GLOBAL MENTAL HEALTH* [online]. Department of Psychiatry and Psychological Medicine, University Hospital Centre Zagreb, Zagreb, Croatia, 2021 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://www.psychiatria-danubina.com/UserDocsImages/pdf/dnb_vol32_no3-4/dnb_vol32_no3-4_449.pdf

⁵ G. SOUTHERN, Matt G. Southern. *Google Offers COVID-19 SEO Tips for Health Websites in New Guide* [online]. Search Engine Journal, 2020 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.searchenginejournal.com/google-is-helping-to-make-covid-19-information-more-accessible/358464/>

⁶ OVERGAARD, Christian Staal Bruun. Constructive Journalism in the Face of a Crisis: The Effects of Social Media News Updates About COVID-19. *Journalism Studies* [online]. 2021, 22(14), 1875-1893 [cit. 2023-03-6]. ISSN 1461-670X. Dostupné z: doi:10.1080/1461670X.2021.1971107str. 12

⁷ Tamtéž.

S podobnými problémy se od začátku tisíciletí snaží bojovat tzv. solution journalism. V Evropě se ho snaží prosazovat dánský novinář Ulrik Haagerup, který ve článku s názvem *Constructive News* argumentoval pro to, aby se do zpravodajství vyvažovaly informace o úmrtí, zkáze a sociálních nerovnostech zprávami o řešení problémů.⁸

Konkrétní kroky ve spojitosti s pandemií covidu-19 navrhuje výše citovaná studie Christiana Staala Bruuna Overgaarda, který v roce 2020 u 492 lidí zjišťoval dopad covidových zpráv a příspěvků o pandemii na sociálních sítích. Z výzkumu vyplývá, že méně grafické obrázky (ty nezachycující zemřelé nebo nakažené osoby) v příspěvcích a zprávách redukuje u konzumentů zpráv zlost a úzkost.⁹ Totéž platilo i u příspěvků obsahujících pozitivní, nebo konstruktivní titulky (takové, které nabízejí řešení problému, například počet nakažených klesá díky užívání roušek¹⁰).

Samotná pandemie a její pokrytí mělo vliv i na novináře. Ať už na pracovníky v médiích, nebo na běžné občany. Novináři pracující v terénu byly podle studie Gretchen Dworzni-ko-ové vystaveni při některých pracovních úkolech většímu stresu než jejich kolegové z tisku, a to nejspíš kvůli povaze jejich práce.¹¹ Televizní reportéři a kameramani byli častěji v terénu, a tak se s větší pravidelností setkávali se smrtí a důsledky pandemie. Na novináře celkově také více působila samota a chyběl jim osobní styk s kolegy nebo s nadřízenými.¹² Celkový dopad pandemie na žurnalisty ve své studii shrnula Barbora Honusová. „Konkrétním negativním stresorem pro novináře tak může být nejen samotné riziko nákazy při práci a potenciální přenos na blízké, ale také práce z domova s ní spojená snaha o rovnováhu mezi prací a rodinným životem, sociální izolace, monotematicnost práce, pokrývání úmrtí, utrpení či přeplněných nemocnic, ekonomická nejistota apod.“¹³

⁸ BRO, Peter. Constructive journalism: Proponents, precedents, and principles. *Journalism* [online]. 2019, **20**(4), 504-519 [cit. 2023-04-26]. ISSN 1464-8849. Dostupné z: doi:10.1177/1464884918770523 str. 505

⁹ OVERGAARD, Christian Staal Bruun. Constructive Journalism in the Face of a Crisis: The Effects of Social Media News Updates About COVID-19. *Journalism Studies* [online]. 2021, **22**(14), 1875-1893 [cit. 2023-04-26]. ISSN 1461-670X. Dostupné z: doi:10.1080/1461670X.2021.1971107 str. 11

¹⁰ Tamtéž. s. 7.

¹¹ HOAK, Gretchen. Covering COVID: Journalists' Stress and Perceived Organizational Support While Reporting on the Pandemic. *Journalism & Mass Communication Quarterly* [online]. 2021, **98**(3), 854-874 [cit. 2023-04-26]. ISSN 1077-6990. Dostupné z: doi:10.1177/10776990211015105

¹² Tamtéž.

¹³ HONUSOVÁ, Barbora. Pracovní stres a jeho zvládání: zahraniční zpravodajové a zpravodajky českých médií veřejné služby [online]. Brno, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/l5zi3/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

Novináři pokrývající podobné události tak často mohou trpět posttraumatickým stresovým syndromem. Jejich zaměstnavatelé ale většinou nemají nástroje nebo systémy k tomu, aby jim pomohli se s poruchou vypořádat, na rozdíl od profesí, jako jsou policisté nebo hasiči.¹⁴ Proto se žurnalisté často s podobnými problémy vypořádávají „svépomocí“ a uchylují se k negativnímu zpracovávání stresu, jako je například alkoholismus nebo drogy. Používají k tomu také méně negativní metody, např. černý humor, těžkou fyzickou aktivitu a cvičení, nebo „odpoutání se od pracovní situace“ či zaměření se na způsob a technickou stránku práce novináře.¹⁵ Šest z deseti žurnalistů pak mělo podle studie *How have journalists been affected psychologically by their coverage of the COVID-19 pandemic? A descriptive study of two international news organisations* dojem, že pandemie udělala jejich práci daleko stresovější.¹⁶ Více než čtvrtina ze 73 dotazovaných novinářů podle zjištění výzkumníků trpěla symptomy úzkosti, pětina depresemi a skoro každý desátý trpěl posttraumatickým stresovým syndromem. Studie ale přináší i pozitivní zprávy; polovina z dotazovaných novinářů, která následně podstoupila terapii, díky ní vykazovala daleko méně symptomů výše zmíněných psychických poruch.¹⁷

Vliv pandemie na reportování ze zahraničí

Redakce u nás i v zahraničí se snaží zprávy a reportáže z ciziny kvůli úsporám financí nahrazovat tvorbou od freelance novinářů, tj. žurnalistů na volné noze. Ti obsah redakcím dodávají buď na klíč, nebo nabízejí už vytvořený. Právě tyto novináře zasáhla pandemie zřejmě úplně nejvíce, protože ze dne na den neměli jak sbírat materiál pro reportáže, které by posléze prodávali mediálním domům. Povaha jejich práce jim navíc neposkytovala žádné zaměstnanecké benefity, jako je nemocenská, nebo proplacení nákladů, a to většinou při provádění velmi riskantní práce.¹⁸

¹⁴ BUCHANAN, Marla a Patrice KEATS. Coping with traumatic stress in journalism: A critical ethnographic study. *International Journal of Psychology* [online]. 2011, **46**(2), 127-135 [cit. 2023-04-6]. ISSN 0020-7594. Dostupné z: doi:10.1080/00207594.2010.532799

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ OSMANN, Jonas, Meera SELVA a Anthony FEINSTEIN. How have journalists been affected psychologically by their coverage of the COVID-19 pandemic? A descriptive study of two international news organisations. *BMJ Open* [online]. 2021, **11**(7) [cit. 2023-04-6]. ISSN 2044-6055. Dostupné z: doi:10.1136/bmjopen-2020-045675

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ JANETSKY, Megan. *How the pandemic is throwing international reporting into crisis* [online]. Poynter, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.poynter.org/reporting-editing/2020/how->

Covid-19 ale zasáhl i klasické zpravodaje a zahraniční redakce. Ty se zdráhaly vyslat své reportéry do některých míst kvůli obavám o vlastní bezpečnost, nebo o bezpečnost místa, kam zpravodaje plánovali vyslat. Báli se, aby tam příchozí reportér nezavlekl nemoc. Vedoucí redakcí tak museli zvažovat, zda rizika služební cesty převažují nad ziskem z ní.¹⁹

Kvůli větší ostražitosti redakcí vznikal větší risk z možných „zpravodajských pouští“, tedy z míst, ve kterých není žádné zpravodajské pokrytí, kromě úředních oznámení, nebo médií, která informují v něčím zájmu.²⁰ Taková místa většinou vznikají krachem regionálních médií, změněním jejich vlastnické struktury nebo tím, že média přímo či nepřímo kontrolují místní mocenské struktury. Něco podobného se stalo při pandemii v Číně, která v roce 2020 vyhostila na 20 zahraničních zpravodajů. To podle Deutsche Welle znamenalo, že „má Peking co skrývat“.²¹ Číňané tak měli kvůli diplomatické roztržce se Spojenými státy ještě omezenější možnost zjišťovat nezávislé informace o tom, co se v jejich zemi skutečně děje, kromě oficiálních prohlášení komunistické strany Číny²².

¹⁹ JANETSKY, Megan. *How the pandemic is throwing international reporting into crisis* [online]. Poynter, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.poynter.org/reporting-editing/2020/how-the-pandemic-is-throwing-international-reporting-into-crisis/>

²⁰ *WHAT EXACTLY IS A 'NEWS DESERT'?: Center for Innovation & Sustainability in Local Media* [online]. Center for Innovation & Sustainability in Local Media [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.cislm.org/what-exactly-is-a-news-desert/>

²¹ YANG TAIPEI, William. *Why are foreign journalists fleeing China?* [online]. Deutsche Welle, 2021 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.cislm.org/what-exactly-is-a-news-desert/>

²² Tamtéž.

V některých případech pak samotné vlády zneužívaly reportování zahraničních zpravodajů ke své vlastní propagaci. Korejská státní tisková agentura takto zneužila článek novinářky Kelly Kasulis o tom, jak postupovala jihokorejská vláda při začátku pandemie.²³ Kasulis pak pro web *GroundTruth* popsala opačný případ, kdy se vláda stejné země ostře vymezovala proti článku jejího kolegy, který kroky úřadů popsal jako „pomalé a naivní“. Indického novináře Raphaela Rashida dokonce kontaktovalo několik ministrů a sdělilo mu, že jsou nespokojeni s jeho článkem. Ještě drsnější a přímočařejší postup zavedla indická vláda, která požádala tamní nejvyšší soud, aby donutil mediální domy nevydávat informace o pandemii, které by předtím neschválila vláda.²⁴ Práci novinářů pak ještě znepříjemnilo rozhodnutí vlády blokovat internet v regionu Džammú a Kašmír, a to i přes verdikt nejvyššího soudu o tom, že je to neústavní.²⁵

²³ KASULIS, Kelly. *Lessons from the other side of COVID-19 from a foreign correspondent* [online]. The GroundTruth Project, 2020 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://thegroundtruthproject.org/foreign-correspondent-shares-coronavirus-coverage-lessons-from-south-korea/>

²⁴ *How India's government tries to suppress all Covid-19 reporting* [online]. Reporters sans frontières, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://rsf.org/en/how-india-s-government-tries-suppress-all-covid-19-reporting>

²⁵ *India: "History's longest ever e-curfew" continues in Kashmir* [online]. Reporters sans frontières, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://rsf.org/en/india-history-s-longest-ever-e-curfew-continues-kashmir>

Specifika rozhlasového zahraničního zpravodaje

Zahraniční zpravodaj, jak už z názvu vyplývá, je člověk vyslaný za jisté médium do cizí země, aby odtamtud posílal informace a příspěvky do své domoviny pro domácí publikum.²⁶ To samozřejmě zahrnuje informování o právě probíhajících válkách, současné politické situaci v zemi nebo o životních podmínkách tamějších obyvatel.²⁷ Zahraniční zpravodajství má dlouhodobou tradici a mezi nejznámější reportéry patří taková jména jako Ernest Hemingway, George Orwell, Winston Churchill²⁸, ale i Egon Ervin Kisch, John Steinbeck či Jack London.²⁹ V posledních letech v českém mediálním prostředí zahraničních zpravodajů ubývá, a to především z ekonomických důvodů.³⁰

I v reportování zpráv ze zahraničí se setkáváme s pojmem gatekeeping, který poprvé použil David White ve své studii *The Gatekeeper: A Case Study In the Selection of News*.³¹ Gatekeeping je tedy výběr událostí, které budou a které naopak nebudou zařazené do zpravodajství, a to na základě zpravodajských hodnot. Samotní zpravodajové také provádí nastolování agendy a takzvaný framing, neboli rámování událostí. Při něm interpret informace zdůrazňuje jisté aspekty zprávy nad jinými. Framingem se také myslí samotná stavba zprávy nebo rozhlasového příspěvku, ale například i přidávání kontextu.³² Framing je tedy zpracovávání obsahu, který už předtím prošel přes gatekeeping a newsroom, potažmo samotný zpravodaj se rozhodl, že o dané události bude informovat. Rámování je pak tedy způsob a úhel informování o daném jevu, často ovlivněný faktory jako je rasa, sociální třída, věk, pohlaví, a to nejen samotných novinářů, v našem případě

²⁶ Merriam-Webster. (n.d.). Foreign correspondent. In Merriam-Webster.com dictionary. Retrieved February 5, 2023, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/foreign%20correspondent>

²⁷ *Foreign Correspondent: Arts, Audio-Video Technology and Communications* [online]. cfvw.com [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: https://secure.cfvw.com/Career_Planning/Career_Profile/Career_Profile.aspx?id=dXAP2BPAXjt0xbGXhTStXAP2FPAXufkRAXAP2BPAXegXAP3DPAXXAP3DPAX

²⁸ SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Zahraniční zpravodajství jako životní styl (série rozhovorů s českými zahraničními zpravodaji)* [online]. Brno, 2010 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ww3scy/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Ing. Rudolf Burgr, Ph.D. str. 24

²⁹ *Jack London at Utah State University: Russo-Japanese War* [online]. Utah State University [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <http://exhibits.lib.usu.edu/exhibits/show/jacklondon/russojapanese>

³⁰ JANETSKY, Megan. *How the pandemic is throwing international reporting into crisis* [online]. Poynter, 2020. Dostupné z: <https://www.poynter.org/reporting-editing/2020/how-the-pandemic-is-throwing-international-reporting-into-crisis/>

³¹ GAAR, Dorian. *Koncept zpravodajských hodnot a jeho vliv na výběr témat v týdeníku Respekt*. 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Trampota, Tomáš. s. 23-24.

³² *Framing: MEDIATEXTHACK* [online]. BCcampus OpenEd. Dostupné z: <https://opentextbc.ca/mediastudies101/chapter/framing/>

zahraničních zpravodajů, ale i jejich editorů a v konečném důsledku i obecnost, kterému předkládají zpracovanou událost.³³

Zahraniční zpravodajové se dají v podstatě rozdělit podle toho, jak dlouho jsou v zemi „nasazení“. Vyslat na zahraniční post stálého zpravodaje je dnes jednou z nejdražších metod.³⁴ Mediální domy proto v posledních letech řeší důležité zahraniční situace vysláním „padákových zpravodajů“, tedy lidí, kteří na určitý čas v daném státě zůstávají a pokrývají tam aktuální události a po jejím skončení se opět vrátí do své domoviny.³⁵ To ovšem není jediný způsob, jak dostávají vydavatelé a televizní a rádiové stanice aktuální informace.³⁶, kde jsem všechny současné dostupné možnosti rozepsal podle studie *Redefining Foreign Correspondence* od Johna Hamiltona a Erica Jennera.³⁷ Konkrétně jde o lokální zahraniční zpravodajství, místního zahraničního zpravodaje, in-house zahraničního zpravodaje, amatérského zahraničního zpravodaje a o tradičního zpravodaje přímo na místě.³⁸ K jejich definici bych ještě doplnil výše zmíněné padákové zpravodaje a zpravodaje na volné noze. S ohledem na téma této práce se tak budu dále zabývat pouze kategorií tzv. stálých zpravodajů.

Pro stálého zahraničního zpravodaje je samozřejmě klíčová znalost prostředí, kultury a jazyka v zemi, ve které se nachází. Stejně jako schopnost se adaptovat a reagovat na aktuální události.^{39,40} To obnáší i negativa, jako třeba nepřetržitá pracovní doba.

³³ *What is Media Framing?* [online]. 2015 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z:

<https://criticalmediareview.wordpress.com/2015/10/19/what-is-media-framing/>

³⁴ SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Zahraniční zpravodajství jako životní styl (série rozhovorů s českými zahraničními zpravodaji)* [online]. Brno, 2010. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ww3scy/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Burgr, Rudolf. s. 19.

³⁵ ZAMITH, Rodrigo. *THE INTERNATIONAL JOURNALISM HANDBOOK: Concepts, Challenges, and Contexts* [online]. UMass Amherst Libraries [cit. 2023-04-08]. Dostupné z:

<https://books.rodrigozamith.com/the-international-journalism-handbook/files/Rodrigo%20Zamith%20-%20The%20International%20Journalism%20Handbook.pdf>
s. 149.

³⁶ Jejich konkrétní definice jsem uvedl ve své bakalářské práci - KLEČKA, Jiří. *Zápisník zahraničního zpravodaje v Českém rozhlase. Dokument*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Gulda, Jana.

³⁷ HAMILTON, John Maxwell a Eric JENNER. *Redefining Foreign Correspondence*. *Journalism* [online]. 2004, 5(3), 301-321 [cit. 2023-04-14]. ISSN 1464-8849. Dostupné z: doi:10.1177/1464884904044938 s. 4

³⁸ Článek *Redefining Foreign Correspondence* obsahuje ještě další kategorii zpravodaje, to je tzv. premiový, předplacený. Jde ale o spekulaci možného vývoje v odvětví, a proto jsem ho do výčtu nezahrnul. Podrobněji o něm referuji ve své bakalářské práci.

³⁹ ŠMÍDOVÁ, Veronika. *Práce zahraničního zpravodaje je tvrdá dřina: Moláček z ČT a Klára Stejskalová z ČRo přibližují práci zahraničních reportérů*. [online]. UMass Amherst Libraries [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2014/08/prace-zahranicniho-zpravodaje-je-tvrda-drina/>

⁴⁰ Podobná kritéria ale budou platit i pro další kategorie zahraničních zpravodajů.

Pro server Mediaguru popsala svou práci bývalá zahraniční zpravodajka Českého rozhlasu v Německu, Klára Stejskalová: „Nemáte pracovní dobu od-do. Jste v nasazení neustále od rána do noci včetně víkendů. I když má člověk volno, tak v případě, že se něco aktuálního stane, tak vysíláte. Ne každému to může vyhovovat. Ale nás rozhlasáky to baví.“⁴¹

Konkrétní povahu práce zpravodaje ve své diplomové práci popsal Tomáš Linhart, který ve shrnutí jednoho okruhu otázek se zpravodaji z Českého rozhlasu, ale i mimo něj, přímo píše: Patří mezi ně (specifika práce zahraničního zpravodaje) především samostatnost a vysoká míra autonomie ve výběru témat, s čímž se pojí velká odpovědnost. Českým zpravodajům v cizině chybí zázemí a pomoc redakce, jsou na všechny překážky sami. Některým chybí i větší dohled nebo výraznější zpětná vazba, další poukazují na nestálou pracovní dobu a někdy neexistující volno. Zásadní je podle respondentů přítomnost na místě a kontakt s lidmi, který tvoří hlavní přidanou hodnotu práce zahraničních zpravodajů.⁴²

I zde se tedy opakuje téma nestálé pracovní doby a důležitost být přímo na místě.

Je důležité, aby redakce po čase zpravodaje na místě vyměnily. Redaktor, který v zemi působí dlouhodobě, totiž může časem začít vnímat některé politické kroky, například tamní vlády, méně kriticky. Navíc je možné, že se pro daný region stane až „příliš znalý“ a při reportování by mohl opomenout důležité historické a kulturní kontexty, které sice jemu mohou připadat samozřejmé, pro běžného diváka nebo posluchače ale nemusí být tak dobře známé. Vedoucí pracovníci redakcí navíc obměnou na postu mohou získat novou perspektivu na události v regionu.⁴³

K práci zahraničního zpravodaje neodmyslitelně patří stres, jak popsala ve své diplomové tezi Barbora Honusová. Stresovým faktorem podle ní může být vědomí, že je daný člověk úplně sám na pokrývání celé agendy v regionu, nebo to, že musí být novinář v zahraničí neustále v pohotovosti. K novým stresorům práce pak přispěla i pandemie covidu-19,

⁴¹ Tamtéž.

⁴² LINHART, Tomáš. *Specifika práce zahraničního zpravodaje Českého rozhlasu - komparativní případová studie*. Praha, 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Maršík, Josef, s. 57.

⁴³ ZAMITH, Rodrigo. *THE INTERNATIONAL JOURNALISM HANDBOOK: Concepts, Challenges, and Contexts* [online]. UMass Amherst Libraries [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://books.rodrigozamith.com/the-international-journalism-handbook/files/Rodrigo%20Zamith%20-%20The%20International%20Journalism%20Handbook.pdf> s. 148.

s kterou přišlo neustálé reportování o číslech nakažených a zemřelých, později očkovaných. S tím přišla i jistá jednotvárnost práce, doprovázená izolací, menší možnost zpravodajských výjezdů nebo strach z nákazy.⁴⁴ Vedle toho ale práce uvádí stresory specifické pro zahraniční zpravodaje, jako nejasnost dalšího kariérního postupu po návratu do vlasti, konflikt osobních, rodinných a pracovních rolí.⁴⁵

Ani tak elitní novináři, jakými často bývají zahraniční zpravodajové, se při své práci nevyhnou úplným základům rozhlasové žurnalistiky, jako je akusticko-auditivní princip, který nám říká, že jakákoliv informace, která není přenositelná zvukem, je v rozhlase nesdělitelná.⁴⁶ Rozhlasoví novináři tak musí dbát na srozumitelnost, přesnost a stručnost svých příspěvků. K dokreslení atmosféry nebo k doplnění informací mohou zpravodajovi pomoc takzvané kulisy. Jedná se o autentické zvuky přímo z místa natáčení rozhlasového příspěvku. Může jít o zvuky přijíždějícího vlaku, zvuky při vaření nebo šplouchání moře. Rozhlasový novinář by se ale měl vyvarovat toho, aby byly zvukové vjemy nedešifrovatelné, a posluchač by tak nepochopil obsah zvukové kulisy. Proto je občas dobré okolní ruchy přímo v příspěvku vysvětlit.⁴⁷

⁴⁴ HONUSOVÁ, Barbora. Pracovní stres a jeho zvládání: zahraniční zpravodajové a zpravodajky českých médií veřejné služby [online]. Brno, 2021]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/l5zi3/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Urbániková, Marína, s. 75.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ LÁBOVÁ, Alena a Barbora OSVALDOVÁ. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0248-2, s. 62.

⁴⁷ ZASIDKOVYCH, Ilona. *Využití reportáže jako metody rozhlasové tvorby na příkladu Českého rozhlasu*. 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Maršík, Josef, s. 18.

Důležité mezinárodní milníky ve vývoji pandemie

V následující kapitole stručně shrnu události okolo vývoje pandemie od prvního evidovaného případu v roce 2019, přes globálnější dostupnost vakcín proti covidu-19 a postupnějším konci plošných opatření, až po konec mediálního zájmu o covid-19 a začátek jednoho z nejničivějších konfliktů na území Evropy za poslední desetiletí. Vzhledem k zaměření a rozsahu práce není mým cílem shrnout kompletní světové dění. Pro rozhovory se zpravodaji je, dle mého názoru, dobré připomenout několik důležitých událostí doma i ve světě k dokreslení celkového obrazu tehdejší situace a doplnění kontextu o některých událostech, o kterých v další části zpravodajové mluví.

Rok 2020

Jako první se nemocí covid-19 pravděpodobně nakazil někdo z tržnice Chua-nan ve městě Wu-chan v provincii Chu-pej v Číně v prosinci roku 2019.⁴⁸⁴⁹ První obětí, u které lékaři poprvé uvedli jako příčinu úmrtí covid-19, byl čínský lékař. Zemřel 11. ledna 2020.⁵⁰ Covid-19 se mimo Čínu poprvé objevil v Thajsku 13. ledna téhož roku.⁵¹ Následoval výskyt nemoci v Japonsku a v Jižní Koreji. Podle vyšetřování Světové zdravotnické organizace měly všechny případy mimo Čínu spojitost s tržnicí v Chua-nanu.⁵² Město pak čínské úřady uzavřely 23. ledna.⁵³ Zrušeny byly všechny vlakové a letecké spoje, úřady omezily veřejnou dopravu ve městě. Tou dobou na nemoc zemřelo nejméně 17 lidí a přes 570 jich bylo prokazatelně nakažených v Japonsku, Thajsku, na Tchaj-wanu a ve Spojených státech nebo v Jižní Koreji.⁵⁴ WHO vyhlásila na konci ledna koronavirus jako globální stav ohrožení zdraví, což v minulosti udělala jen pětkrát. Tou dobu na nemoc

⁴⁸ MA, Josephine. *Coronavirus: China's first confirmed Covid-19 case traced back to November 17: Coronavirus pandemic* [online]. 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.scmp.com/news/china/society/article/3074991/coronavirus-chinas-first-confirmed-covid-19-case-traced-back>

⁴⁹ WROBNEY, MICHAEL. *Dissecting the early COVID-19 cases in Wuhan: Elucidating the origin of the pandemic requires understanding of the Wuhan outbreak* [online]. 2021 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.science.org/doi/10.1126/science.abm4454>

⁵⁰ *A year after first death in China, coronavirus source still a puzzle* [online]. France 24, 2021 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/live-news/20210110-a-year-after-first-death-in-china-coronavirus-source-still-a-puzzle>

⁵¹ *Novel Coronavirus (2019-nCoV): SITUATION REPORT - 1* [online]. WHO, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: [20200121-sitrep-1-2019-ncov.pdf \(who.int\)](https://www.who.int/docs/default-source/coronavirus/situation-reports/20200121-sitrep-1-2019-ncov.pdf)

⁵² Tamtéž.

⁵³ QIN, Amy a Vivian WANG. *Wuhan, Center of Coronavirus Outbreak, Is Being Cut Off by Chinese Authorities* [online]. 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/01/22/world/asia/china-coronavirus-travel.html>

⁵⁴ Tamtéž.

už zemřelo nejméně 200 lidí.⁵⁵ Prvním mrtvým v Evropě byl 80letý turista z Číny, který zemřel ve Francii 15. února.⁵⁶ Mrtvých bylo po celém světě podle úřadů v půlce měsíce asi 1500. Covidem-19 asi nejvíc zasažená Itálie zaznamenala prvního nakaženého 21. února nedaleko Milána.⁵⁷ Tamní úřady v reakci na to zavedly přísné uzávěry měst na severu země.⁵⁸ V České republice se první zdravotníky odhalený případ vyskytl 1. března.⁵⁹ Osm dní na to vláda v Itálii zavedla plošnou uzávěru na celou zemi. Zavíraly se tak restaurace, bary, školy, kina, divadla a rušily se společenské akce jako svatby, pohřby, plesy a sportovní události.⁶⁰ Česko zavedlo obdobná opatření 12. března, kdy vláda vyhlásila první nouzový stav, který trval až do 17. května.⁶¹ České úřady také nařídily obyvatelům nosit roušky v vnějších a vnitřních prostorech.⁶² 17. března Evropská unie omezila vstup na území většiny svých států pro velkou část zemí světa na dalších nejméně 30 dní.⁶³ 26. března se Spojené státy staly nejhůře zasaženou zemí covidem-19, překonaly tak v počtu nakažených Čínu nebo Itálii.⁶⁴ Na začátku dubna se nemocí nakazilo přes milion lidí v 171 zemích a na šesti kontinentech. S nemocí zemřelo přes 51 tisíc lidí. Jen ve Spojených státech přišlo v důsledku pandemie o práci přes 10 milionů lidí.^{65,66} Na konci

⁵⁵ *Coronavirus declared global health emergency by WHO* [online]. BBC, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-51318246>

⁵⁶ *France announces first COVID-19 death in Europe* [online]. Deutsche Welle, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/coronavirus-france-announces-first-covid-19-death-in-europe/a-52386140>

⁵⁷ INDOLFI, Ciro a Carmen SPACCAROTELLA. The Outbreak of COVID-19 in Italy. *JACC: Case Reports* [online]. 2020, 2(9), 1414-1418 [cit. 2023-04-26]. ISSN 26660849. Dostupné z: doi:10.1016/j.jaccas.2020.03.012

⁵⁸ HOROWITZ, Jason. *Europe Confronts Coronavirus as Italy Battles an Eruption of Cases* [online]. New York Times, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/02/23/world/europe/italy-coronavirus.html>

⁵⁹ *Co je covid-19, kdy se dostal do Česka a jak vzniklo jeho jméno* [online]. Seznam Zprávy, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/koronavirus-covid-19-jak-sel-cas-91186>

⁶⁰ DI DONATO, Valentina, Emma REYNOLDS a Rob PICHETA. *All of Italy is in lockdown as coronavirus cases rise* [online]. CNN, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/03/09/europe/coronavirus-italy-lockdown-intl/index.html>

⁶¹ BOHUSLAVOVÁ, Renáta. *Rok s koronavirem. Připomeňte si zlomové okamžiky od prvního případu po tisíce obětí* [online]. CNN Prima News, 2021 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/03/09/europe/coronavirus-italy-lockdown-intl/index.html>

⁶² Tamtéž.

⁶³ SMITH, Alexander. *Coronavirus: E.U. announces sweeping ban on most nonessential incoming travel* [online]. NBC News, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/world/coronavirus-e-u-announces-sweeping-ban-most-non-essential-incoming-n1161956>

⁶⁴ *Coronavirus updates from March 26, 2020* [online]. NBC News, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.cbsnews.com/live-updates/coronavirus-news-latest-2020-03-26/>

⁶⁵ *Coronavirus: the first three months as it happened: Nature recorded major events as the pandemic spread across the globe.* [online]. Nature, 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/d41586-020-00154-w>

⁶⁶ *A Widening Toll on Jobs: 'This Thing Is Going to Come for Us All'* [online]. New York Time, 2020

dubna narostl počet obětí čtyřikrát, po celém světě tak nemoci podlehl přes 200 tisíc lidí.⁶⁷ Nemoci se během let nakazili významní světoví politici, např. tehdejší americký prezident Donald Trump a jeho nástupce Joe Biden, britská královna Alžběta II., předseda britské vlády Boris Johnson, který musel být v dubnu s nemocí hospitalizovaný. Dále předseda vlády Kanady Justin Trudeau nebo francouzský prezident Emmanuel Macron, stejně jako předseda vlády Itálie Mario Draghi ⁶⁸, dokonce i tehdejší český premiér z hnutí ANO Andrej Babiš.⁶⁹ V květnu nejspíš poprvé svitla naděje, když vláda Spojených států investovala miliardu amerických dolarů do farmaceutické společnosti AstraZeneca, která přislíbila, že do září dodá první dávky vakcíny proti covidu.⁷⁰ 28. května evidovaly americké úřady 100 tisíc lidí, kteří s nemocí zemřeli.⁷¹ V červnu roku 2020 se covid dostal i do dříve nezasažených oblastí, jako je Afrika, Blízký východ nebo Jižní Asie. WHO uvádí, že trvalo 98 dní, než v Africe překonal počet nakažených 100 tisíc lidí, pouze 18 dní trvalo, než se číslo na kontinentě zdvojnásobilo.⁷² Evropská unie na konci června oznámila, že otevře svoje hranice pro cestující z 15 zemí. Zákaz vstupu na území „sedmadvacítky“ ale dál měli lidé ze Spojených států, Brazílie a Ruska, kde byla pandemická situace jedna z nejhorších.⁷³ Evropská unie pak v polovině července schválila balíček obnovy ekonomiky pro evropské státy v hodnotě asi 723 miliard eur.⁷⁴ Na konci

[cit. 2023-03-28]. Dostupné z:

<https://www.nytimes.com/2020/04/02/business/economy/coronavirus-unemployment-claims.html>

⁶⁷ KOTTASOVÁ, Ivana. *What you need to know about coronavirus on Sunday, April 26* [online]. CNN, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/04/26/world/coronavirus-newsletter-04-26-20-intl/index.html>

⁶⁸ SHUMAMKER, Lisa. *Factbox: World leaders who contracted COVID-19* [online]. Reuters, 2022 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/world-leaders-who-contracted-covid-19-2022-07-21/>

⁶⁹ BOHUSLAVOVÁ, Renáta. *Rok s koronavirem. Připomeňte si zlomové okamžiky od prvního případu po tisíce obětí* [online]. CNN Prima News, 2021. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/03/09/europe/coronavirus-italy-lockdown-intl/index.html>

⁷⁰ TOGOH, Isabel. *AstraZeneca Receives \$1 Billion From U.S. Government To Produce Coronavirus Vaccine* [online]. Forbes, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/isabeltogoh/2020/05/21/astrazeneca-receives-1-billion-from-us-government-to-produce-oxford-coronavirus-vaccine/?sh=532c78fc61d1>

⁷¹ *United States Coronavirus (COVID-19) Death Toll Surpasses 100,000* [online]. CDC, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.cdc.gov/media/releases/2020/s0528-coronavirus-death-toll.html>

⁷² *COVID-19 in Africa: WHO urges constant vigilance as cases top 200,000* [online]. UN, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2020/06/1066142>

⁷³ *EU extends travel ban for US tourists* [online]. Deutsche Welle, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/eu-agrees-to-reopen-borders-to-14-countries-extends-travel-ban-for-us-tourists/a-53986435>

⁷⁴ AMARO, Silvia. *EU leaders finally approve coronavirus stimulus package after Hungary and Poland lift their veto* [online]. CNBC, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2020/12/10/eu-leaders-finally-approve-coronavirus-stimulus-package.html>

léta začala čísla nakažených opět stoupat. Izrael zavedl druhou celostátní uzávěru.⁷⁵ Na celém světě do 28. září zemřel nejméně milion lidí⁷⁶. Belgie zhruba dva týdny poté uzavřela restaurace a zavedla zákaz vycházení.⁷⁷ Po celé Evropě se zavřela pohostinství, lyžařské resorty, kulturní události nebo školy a zavádělo se povinné nošení respirátorů.⁷⁸ V zahraničí si všimli, že Česko, dříve „best in covid“, hlásilo dvojnásobný počet evidovaných úmrtí na covid-19 v posledních dvou týdnech a připravovalo nouzová nemocniční lůžka v areálu pražského výstaviště.⁷⁹

Ve Spojených státech vyhrál na konci roku 2020 volby demokrat Joe Biden a jedna z prvních věcí, kterou udělal, byla, že poprosil Američany, aby prvních 100 dní jeho funkce nosili ochranu dýchacích cest.⁸⁰ Krátce předtím, 2. listopadu, schválila britská vláda vakcínu proti covidu od společností Pfizer-BioNTech jako první západní země. Hned další týden je začala podávat lidem z nejzranitelnějších skupin.⁸¹ První člověkem, který dostal klinicky schválenou vakcínu proti covidu-19, se stala tehdy 91letá Margaret Keenan z anglického města Coventry. Žena obdržela 8. prosince 2020 vakcínu od společností Pfizer-BioNTech.⁸² Následně látku schválily i americké úřady. 21. prosince pak doporučila vakcínu k nouzovému použití i Evropská léková agentura.⁸³

⁷⁵ *Coronavirus: Israel marks Jewish New Year with second lockdown* [online]. BBC, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-54201834>

⁷⁶ SMITH-SPARK, Laura. *Coronavirus has killed 1 million people worldwide. Experts fear the toll may double before a vaccine is ready* [online]. CNN, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/09/28/health/coronavirus-million-global-deaths-intl/index.html>

⁷⁷ STRAUSS, Marine. *Belgium to close all bars and restaurants for a month, imposes night curfew* [online]. Reuters, 2020 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/09/28/health/coronavirus-million-global-deaths-intl/index.html>

⁷⁸ *Covid across Europe: As UK prepares for new lockdowns, Europe too is struggling* [online]. BBC, 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-54482905>

⁷⁹ CAMERON, Rob. *Covid-19: How the Czech Republic's response went wrong* [online]. BBC, 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-54639351>

⁸⁰ WALTERS, Joanna a Kari PAUL. *Biden plans to urge all Americans to wear masks for 100 days after inauguration* [online]. The Guardian, 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/dec/03/joe-biden-coronavirus-masks-vaccination-cnn-interview>

⁸¹ BOSELEY, Sarah a Josh HALLIDAY. *UK approves Pfizer/BioNTech Covid vaccine for rollout next week* [online]. The Guardian, 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/society/2020/dec/02/pfizer-biontech-covid-vaccine-wins-licence-for-use-in-the-uk>

⁸² *First person to get Covid vaccine is happy to inspire others* [online]. BBC, 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-england-coventry-warwickshire-59566578>

⁸³ *EMA recommends first COVID-19 vaccine for authorisation in the EU* [online]. European Medicines Agency, 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-recommends-first-covid-19-vaccine-authorisation-eu>

Rok 2021

Světové i národní zdravotnické organizace začátkem roku schválily nouzové použití vakcín od společností AstraZeneca, Johnson & Johnson, Pfizer-BioNTech a od společnosti Moderna. Data z celého světa nasvědčovala tomu, že vakcíny chrání před hospitalizací a výrazně zmenšují riziko, že by nakažená osoba na covid-19 zemřela. Vakcíny se osvědčily i proti různým variantám covidu, které se objevily různě po světě a které později světová zdravotnická organizace začala nazývat podle názvů řeckých písmen.⁸⁴ Farmaceutické organizace pak proti pokročilejším variantám vytvářely modifikované posilující třetí dávky vakcíny.⁸⁵ Podle generálního tajemníka WHO k 8. lednu přes 42 zemí začalo očkovat svoje obyvatele.⁸⁷ Světová zdravotnická organizace se také snažila získat vakcíny pro svůj program COVAX, který měl za cíl distribuovat očkovací látky i do méně rozvinutých zemí.⁸⁸ Prvním státem, který naočkovala přes polovinu svých obyvatel, se stal na konci února Izrael.⁸⁹ V dubnu se objevily první případy krevních sraženin po podání očkovací látky AstraZeneca. Odborníci se ale shodovali, že výhody vakcín přetrvávají nad nepatrnou možností způsobení krevní sraženiny.⁹⁰ V Česku byl od října roku 2020 až do dubna následujícího roku covid „nejfrekventovanější příčinou úmrtí“, za první pololetí roku 2021 na něj zemřelo přes 17 tisíc lidí.⁹² V dubnu také

⁸⁴ Covid: WHO renames UK and other variants with Greek letters [online]. BBC, 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-57308592>

⁸⁵ WEBSTER, Paul. COVID-19 timeline of events [online]. Nature, 2021 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/s41591-021-01618-w>

⁸⁶ What We're Reading: Biden Reportedly Reopening ACA Enrollment; Moderna Developing COVID-19 Booster; Brazil Variant Now in US [online]. The American Journal of Managed Care, 2021 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.ajmc.com/view/what-we-re-reading-biden-reportedly-reopening-aca-enrollment-moderna-developing-covid-19-booster-brazil-variant-now-in-us>

⁸⁷ WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 8 January 2021 [online]. WHO, 2021 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19-8-january-2021>

⁸⁸ No one is safe, until everyone is safe [online]. WHO, 2021 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator/covax>

⁸⁹ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-26/israel-gives-half-of-population-at-least-one-covid-shot#xj4y7vzkg>

⁹⁰ GALLAGHER, James Gallagher. Covid: Trigger of rare blood clots with AstraZeneca jab found by scientists [online]. BBC, 2021 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator/covax>

⁹¹ 7 Deaths Among UK AstraZeneca Jab Recipients After Blood Clots: Regulator [online]. NTV/AFP, 2021 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.ndtv.com/world-news/seven-deaths-in-uk-among-astrazeneca-jab-recipients-after-blood-clots-medical-regulator-2407883>

⁹² CIESLAR, Jan. V prvním pololetí roku 2021 nejvíce zabíjel covid-19 [online]. Český statistický úřad, 2021. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/v-prvnim-pololeti-roku-2021-nejvice-zabijel->

překonal počet úmrtí na covid podle Univerzity Johnse Hopkinse tři miliony lidí.⁹³ Ve stejném měsíci také lékaři podali na 700 milionů dávek vakcín. 87 procent z toho ale dostali pouze lidé v rozvinutých státech, ve kterých byl podle WHO naočkovaný nejméně každý čtvrtý člověk.

Oproti tomu generální tajemník WHO Tedros Adhanom Ghebreyesus uvedl, že v rozvojových zemích dostal vakcínu jeden člověk z více než 500.⁹⁴ 20. dubna také začal očkovat svoje obyvatele zničený Jemen, země, ve které zuří občanská válka prakticky nepřetržitě od roku 2014. Očkovací látky do země s jednou z nejhorších humanitárních krizí na světě zaslal program COVAX, který je později dodal i do Sýrie.⁹⁵ Právě COVAX v polovině května podal v rozvojových zemích na 65 milionů dávek očkování.⁹⁶ Sociální síť Facebook (později společnost Meta) také v květnu oznámila, že od začátku pandemie v roce 2020 smazala přes 18 milionů zavádějících nebo lživých příspěvků o covidu-19 z Facebooku nebo z Instagramu.⁹⁷ 1. června Evropská unie spustila (po velkém diplomatickém úsilí) digitální certifikát bezinfekčnosti, který měl zajistit mezinárodní uznávání očkovacích certifikátů, negativních testů na covid a prodělání nemoci. Certifikát uznávaly všechny země Evropské unie, platné v něm byly vakcíny od společností AstraZeneca, Pfizer-BioNTech, Moderna a Johnson & Johnson, které k nouzovému použití doporučila Evropská léková agentura.⁹⁸⁹⁹ 7. června překonal světový

covid-19

⁹³ GOILLANDEAU, Martin. *Global Covid-19 death toll passes 3 million as cases surge* [online]. CNN, 2021 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/04/17/world/3-million-death-toll-covid-intl/index.html>

⁹⁴ MIAO, Hannah. *WHO says more than 87% of the world's Covid vaccine supply has gone to higher-income countries* [online]. CNBC, 2021. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2021/04/09/who-says-poor-countries-have-received-just-0point2percent-of-worlds-vaccine-supply.html>

⁹⁵ BARRINGTON, Lisa. *Yemen starts COVID-19 vaccination campaign* [online]. Reuters, 2021. Dostupné z: <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/yemen-starts-covid-19-vaccination-campaign-2021-04-20/>

⁹⁶ MEKKI, Najwa. *The COVAX Facility will deliver its 65 millionth vaccine dose this week. It should've been at least its 170 millionth. The time to donate excess doses is now: Statement by UNICEF Executive Director Henrietta Fore, as G7 countries gear up for June summit* [online]. UNICEF, 2021 [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/press-releases/covax-facility-will-deliver-its-65-millionth-vaccine-dose-week-it-shouldve-been>

⁹⁷ NIX, Naomi. *Facebook Removed 18 Million Misleading Posts on Covid-19* [online]. Bloomberg, 2021. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-05-19/facebook-removed-18-million-misleading-posts-on-covid-19?leadSource=verify%20wall>

⁹⁸ WETSMAN, Nicole. *EU officially launches digital vaccine passport: It shows proof of vaccination, negative test result, or past infection* [online]. The Verge, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.theverge.com/2021/7/1/22558896/eu-covid-vaccine-passport-test-infection>

⁹⁹ GREEN, Andrew. *Covishield exclusion from EU's green pass inequitable, activists warn* [online]. devex, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.devex.com/news/covishield-exclusion-from-eu-s-green-pass-inequitable-activists-warn-100281>

počet úmrtí s nemocí čtyři miliony.¹⁰⁰ Na začátku srpna překročily Spojené státy hranici, kterou si vytyčil prezident Joe Biden, tedy to, že 70 % populace obdrží minimálně jednu dávku očkování. Tento cíl ale Američané splnili o měsíc později, než Bílý dům plánoval.¹⁰¹ Počet evidovaných nakažených pak 4. srpna vzrostl na 200 milionů lidí.¹⁰² Několik amerických států také zavedlo očkovací povinnost pro lékaře.¹⁰³ Izrael se v polovině prázdnin stal první zemí na světě, která občanům z rizikových skupin, tedy starším a lidem s chronickými nemocemi, začal nabízet třetí posilující dávku očkování.¹⁰⁴ Proti třetím dávkám se ohradila světová zdravotnická organizace, která uvedla, že jejich podávání značně zpomalovalo distribuci vakcín do rozvinutých států. Proto organizace volala po moratoriu na podávání třetích dávek nejméně do konce září roku 2021.¹⁰⁵ Generální ředitel světové zdravotnické organizace Tedros Adhanom Gebreyesus uvedl, že po celém světě lékaři na začátku srpna 2021 podali asi čtyři miliardy vakcín, přes 80 % z toho dostali lidé v rozvinutých bohatých státech i přesto, že v nich žije méně než polovina světové populace.¹⁰⁶ V září oznámil americký prezident plán na povinné očkování proti covidu pro všechny státní zaměstnance, což byla třetina amerických pracovníků. O plánu se vedou spory dodnes (březen 2023).¹⁰⁷¹⁰⁸ Mezitím 1. října překonal počet úmrtí s nemocí hranici pěti milionů, a to téměř dva roky po vypuknutí pandemie.¹⁰⁹ V listopadu pak lékaři odhalili

¹⁰⁰ MCPHILLIPS, Deidre a Nectar GAN. *Global Covid-19 death toll surpasses 4 million* [online]. CNN, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/07/07/world/global-covid-death-toll-4-million-intl-hnk/index.html>

¹⁰¹ RATTNER, Natte a Berkeley LOVELACE JR. *U.S. reaches 70% Covid vaccine milestone for adults about a month behind Biden's goal* [online]. CNBC, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2021/08/02/covid-vaccine-us-reaches-bidens-70percent-goal-for-adults-a-month-behind.html>

¹⁰² ABRAHAM, Roshan. *Global COVID-19 cases surpass 200 mln as Delta variant spreads* [online]. Reuters, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/global-covid-19-cases-surpass-200-mln-delta-variant-spreads-2021-08-04/>

¹⁰³ *What We're Reading: Booster Shots for Immunocompromised; California Mandates Vaccine for Health Care Workers; Delta Variant in Children* [online]. The American Journal of Managed Care, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.ajmc.com/view/what-we-re-reading-booster-shots-for-immunocompromised-california-mandates-vaccine-for-health-care-workers-delta-variant-in-children>

¹⁰⁴ *Israel to offer COVID booster shots for over 60s: PM* [online]. Al Jazeera, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2021/7/29/israel-to-offer-pfizer-booster-jab-to-the-over>

¹⁰⁵ *WHO calls for moratorium on COVID-19 booster jabs* [online]. UN, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2021/08/1097102>

¹⁰⁶ Tamtéž..

¹⁰⁷ *Biden is requiring the vast majority of federal workers to get vaccinated or face disciplinary measures.* [online]. New York Times, 2021 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/09/09/us/politics/biden-mandates-vaccines.html>

¹⁰⁸ BEST, Paul. *Biden's vaccine mandate for federal workers blocked by appeals court* [online]. FOX Business, 2023 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.foxbusiness.com/politics/president-bidens-vaccine-mandate-federal-workers-blocked-appeals-court>

¹⁰⁹ *What We're Reading: FDA Probing Rare Vaccine Adverse Effect; Texas Abortion Law*

v jižní Africe variantu viru omikron. Státy po celém světě tak rychle zaváděly restriktce na cestování z a do oblasti, ve strachu z dalších vln nákazy.¹¹⁰ Varianta omikron se ukázala jako daleko nakažlivější než její předchůdci. Onemocnění touto variantou mělo daleko mírnější příznaky, a tak se postupně stalo dominantní.¹¹¹ Vakcíny navíc i u této varianty výrazně snižovaly riziko těžkého průběhu nemoci a riziko úmrtí zredukovaly téměř na nulu.¹¹² I na variantu omikron časem farmaceutické firmy dokázaly upravit své očkovací látky.¹¹³ Světová zdravotnická organizace odhadovala, že od ledna roku 2020 do prosince roku 2021 zemřelo na covid, nebo v souvislosti s ním, skoro 15 milionů lidí. Tento údaj vypočítali následovně: šlo o rozdíl mezi evidovaným počtem úmrtí, a tím počtem, který by se očekával v případě, že by žádná pandemie ve světě nevypukla. Druhé číslo vypočítali na základě údajů z předchozích let.¹¹⁴

Proceedings; Global COVID-19 Deaths Surpass 5M [online]. The American Journal of Managed Care, 2021 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.ajmc.com/view/what-we-re-reading-fda-probing-rare-vaccine-adverse-effect-texas-abortion-law-proceedings-global-covid-19-deaths-surpass-5m>

¹¹⁰ *South Africa detects a new variant, prompting new international travel restrictions.* [online]. The New York Times, 2021. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/11/25/world/variant-south-africa-covid.html>

¹¹¹ KATELLA, KATHY. *Omicron, Delta, Alpha, and More: What To Know About the Coronavirus Variants* [online]. Yale Medicine, 2023 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.yalemedicine.org/news/covid-19-variants-of-concern-omicron>

¹¹² *What we know about the Omicron variant: What is Omicron and what precautions should you take to protect your family?* [online]. UNICEF, 2022. Dostupné z: <https://www.unicef.org/coronavirus/what-we-know-about-omicron-variant#severity>

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ *14.9 million excess deaths associated with the COVID-19 pandemic in 2020 and 2021* [online]. WHO, 2022 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.who.int/news/item/05-05-2022-14.9-million-excess-deaths-were-associated-with-the-covid-19-pandemic-in-2020-and-2021>

Rok 2022

Na začátku roku 2022 vypukly v Kazachstánu nepokoje, které na chvíli odvrátily mediální pozornost od covidu.¹¹⁵ Rok dále začal pandemickou zajímavostí, kdy neočkovaná těhotná žena v Izraeli chytila zároveň virus covidu-19 a chřipky. Média pak mix nazvala „flurona“ od anglického slova „flu“, označující chřipku a koronavirus.¹¹⁶ Humanitární očkovací iniciativa COVAX podala 15. ledna miliard dávek vakcín v 144 zemích.¹¹⁷ I tak ale 36 zemí na celém světě eviduje méně než 10 procent naočkovaných obyvatel, a to víc než rok po prvním podání schválené vakcíny.¹¹⁸ Rakouský parlament v únoru schvaluje zákon o povinném očkování proti covidu-19 pro všechny, pod pokutou 3 600 eur. Země se tak stala první v Evropské unii s podobnou legislativou. V březnu ale rakouské úřady platnost zákona pozastavily a v červnu legislativu zrušily kompletně.¹¹⁹ Tou dobou ale kvůli událostem na Ukrajině ztrácí média a lidé o koronavirové zprávy zájem, do centra jejich pozornosti se dostal jeden z největších konfliktů na území Evropy od konce druhé světové války - válka na Ukrajině

¹¹⁵ KUBÁTOVÁ, Eliška. *Desítky obětí, tisíce zadržených, ale klid v ulicích. Život v Kazachstánu se postupně vrací do normálu* [online]. iRozhlas, 2022 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/kazachstan-nepokoje-almaty-nazarbajev-tokajev-demonstrace-obeti-zadrzeni_2201110716_eku

¹¹⁶ 'Flurona': Israel records its first case of patient with COVID and flu at same time [online]. The Times of Israel, 2022 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.timesofisrael.com/flurona-israel-records-its-first-case-of-patient-with-covid-and-flu-at-same-time/>

¹¹⁷ COVAX delivers its 1 billionth COVID-19 vaccine dose [online]. WHO, 2022. Dostupné z: <https://www.who.int/news/item/16-01-2022-covax-delivers-its-1-billionth-covid-19-vaccine-dose>

¹¹⁸ BEAUBIEN, Jason. *For the 36 countries with the lowest vaccination rates, supply isn't the only issue* [online]. NPR, 2022 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.who.int/news/item/16-01-2022-covax-delivers-its-1-billionth-covid-19-vaccine-dose>

¹¹⁹ OLTERMANN, Philip. *Austria scraps compulsory Covid jabs despite rising infections* [online]. The Guardian, 2022 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2022/jun/23/austria-scraps-compulsory-covid-vaccine-mandate>

Krátké představení zahraničních zpravodajů Českého rozhlasu působících v letech 2020 až 2022

Následující část práce věnuji zpravodajům, u kterých jsem zjišťoval jejich dojmy o začátku pandemie. Jejich pořadí je čistě nahodilé. Většinu informací, které zde uvádím, jsem získal z osobních nebo pracovních rozhovorů se zpravodaji nebo z rozhovorů s dalšími kolegy. Jak jsem již uvedl, na několika postech došlo ke změnám (březen 2023). Na Slovensku už nepracuje Pavlína Nečásková. Post ve Spojeném království byl zrušen. Martin Dorazín se z pozice polského zpravodaje přesunul na Ukrajinu, ve Varšavě ho vystřídala Kateřina Havlíková. Rovněž Viktor Daněk se vrátil do Prahy, na jeho bruselském postu je nyní Zdeňka Trachtová. Dočasně pozastavený je i post v Rusku, někdejší zpravodajka v Moskvě už v Českém rozhlase nepůsobí.

Ivana Milenkovičová

Ivana Milenkovičová byla zahraniční zpravodajka v Rusku, pracovala v Moskvě. Na post nastoupila v srpnu roku 2019.¹²⁰ Před Českým rozhlasem působila například v Lidových novinách nebo v redakci iDnes. Před svou novinářskou kariérou studovala na Masarykově univerzitě v Brně. V Ruské federaci pokrývala několik voleb, tamní politické a společenské kauzy, např. soud s opozičním politikem Alexejem Navalným, soud s lidskoprávní organizací Memorial i začátek pandemie covidu. Český rozhlas Milenkovičovou z postu stáhl v březnu roku 2022 kvůli ruskému zákonu o dezinformacích, kvůli kterému hrozilo zpravodajce až 15 let ve vězení za informování o válce na Ukrajině, které by neodpovídalo oficiálním informacím úřadů.¹²¹ Ivana Milenkovičová pokrývala dění v Rusku až do března roku 2023. Pak z rozhlasu odešla pracovat jako mediální referentka pro Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky.¹²²

¹²⁰ *Ivana Milenkovičová* [online]. LinkedIn [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/ivanamilenkovicova/?originalSubdomain=cz>

¹²¹ MALÁ, Jitka. *Český rozhlas stáhl z Ruska stálou zpravodajku. Kvůli novému zákonu by nemohla vykonávat svou práci* [online]. iRozhlas [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/rusko-ukrajina-cesky-rozhlas-zpravodajka-milenkovicova_2203071527_miz

¹²² *Ivana Milenkovičová* [online]. LinkedIn [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/ivanamilenkovicova/?originalSubdomain=cz>

Jan Kaliba

Jan Kaliba působí v Českém rozhlasu od roku 2005, začínal ve sportovní redakci. Zaměřoval se na fotbal a alpské a klasické lyžování. Za reportování o sportech dostal v roce 2014 *Novinářskou křepelku* za „mimořádnou schopnost hledat v životech sportovců lidský rozměr.“¹²³ Na post zahraničního zpravodaje ve Spojených státech nastoupil v roce 2017.¹²⁴ Od té doby mapoval příběhy Čechů žijících ve Spojených státech, problémy amerických menšin, protesty hnutí *Black Lives Matter* nebo volby v roce 2020 a jejich dozvuky v podobě útoku na Kapitol ve Washingtonu. Před i během působení v Českém rozhlasu studoval žurnalistiku na Univerzitě Karlově.¹²⁵

Martin Dorazín

Jeden z nejzkušenějších zpravodajů Českého rozhlasu. Jako reportér pokrýval několik válečných konfliktů od války na Balkáně, přes Libyi, zabýval se i konfliktem mezi Arménií a Ázerbájdžánem v Náhorním Karabachu v roce 2020. Byl i při prvních střetech na ukrajinském Donbasu v roce 2014.¹²⁶ Je absolventem gymnázia ve Valašském Meziříčí.¹²⁷ Působil na stálých postech na Slovensku, v Rusku a v Polsku. V současnosti je válečným zpravodajem na Ukrajině, kde pokrývá konflikt s Ruskem. Na Donbas odjel ještě před začátkem konfliktu v lednu 2022. Za reportování o ruské invazi obdržel novinářskou *Cenu Ferdinanda Peroutky* a je také držitelem *Ceny Karla Havlíčka Borovského*.¹²⁸

¹²³ KRÁSENSKÁ, Tereza. *Ceny od Českého literárního fondu ovládl Český rozhlas* [online]. Rozhlas [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/ceny-od-ceskeho-literarniho-fondu-ovladl-cesky-rozhlas-7744422?print=1>

¹²⁴ *Jak Kaliba* [online]. LinkedIn [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://www.linkedin.com/in/jan-kaliba-b9007896/?locale=en_US

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ DUCHKOVÁ, Anna. *Libye, Gruzie i válečná Ukrajina. Zpravodaj Martin Dorazín je dobrodruh tělem i duší* [online]. Rozhlas [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/libye-gruzie-i-valecna-ukrajina-zpravodaj-martin-dorazin-je-dobrodruh-telem-i-8793943>

¹²⁷ LINDUŠKA, Aleš. *Dorazín: Pes demokracie? V širším smyslu určitě, nechci být jenom svědek* [online]. Deník [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/zlinsky-kraj/dorazin-pes-demokracie-valassky-gen-20121205-emdd.html>

¹²⁸ *Cenu Ferdinanda Peroutky získali váleční zpravodajové Dorazín a Svobodová* [online]. iDnes [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/cena-ferdinanda-peroutky-martin-dorazin-ivana-svobodova.A230214_115211_mediahub_jpl

Václav Jabůrek

Současný zpravodaj Českého rozhlasu v Německu (březen 2023) začal pro veřejnoprávní rádio pracovat v roce 2015 nejprve jako technik, v roce 2017 přestoupil do zahraniční redakce. Na post v Berlíně nastoupil v roce 2019.¹²⁹ Za svoji reportáž s kolegou Ladislavem Novákem (který je od roku 2021 zpravodajem na Slovensku) obdržel v roce 2021 *Česko-německou novinářskou cenu*, kterou uděluje Česko-německý fond budoucnosti. Ten ocenil jejich pořad *Zaostřeno* o českých pendlerech na německo-českých hranicích.¹³⁰ Před působením v Českém rozhlasu studoval na Univerzitě Karlově.¹³¹

Pavčina Nečásková

V Českém rozhlasu je od roku 2011, začínala jako redaktorka přicházející z rozhlasového elévského programu. Při práci v Českém rozhlasu souběžně studovala na Univerzitě Karlově a na Univerzitě Jana Amose Komenského¹³². Působila také jako redaktorka v lokální televizi Metropol. Na post zpravodajky na Slovensku nastoupila v roce 2017. Zpravodaj v Bratislavě je specifický tým, že má zároveň na starosti dění i v Rakousku a v Maďarsku, kam při výkonu své práce často cestovala.¹³³ Mezi hlavní témata jejího působení v sousední zemi byla bezesporu vražda novináře Jana Kuciaka a jeho partnerky Martiny Kušnírové. Po návratu Nečásková začala moderovat ranní vysílání na Českém rozhlasu Plus. Dále ale působila i v zahraniční redakci, vyjížděla pokrývat například volby do německého parlamentu v roce 2021 nebo maďarské volby v roce 2022.

¹²⁹ *Václav Jabůrek* [online]. LinkedIn [cit. 2023-04-12]. Dostupné z:

<https://www.linkedin.com/in/v%C3%A1clav-jab%C5%AFrek-b31a8466/details/experience/>

¹³⁰ LUPTÁKOVÁ, Věra. *Vítězná reportáž z hranic: Německé firmy udělají cokoli pro to, aby od nich čeští pendleři neodešli* [online]. iRozhlas, 2021 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/pendleri-cesko-nemecko-vitezna-reportaz-cesko-nemecka-novinarska-cena_2111122115_miz

¹³¹ *Václav Jabůrek* [online]. LinkedIn [cit. 2023-04-12]. Dostupné z:

<https://www.linkedin.com/in/v%C3%A1clav-jab%C5%AFrek-b31a8466/details/experience/>

¹³² *Pavčina Nečásková* [online]. LinkedIn [cit. 2023-04-12]. Dostupné z:

<https://www.linkedin.com/in/pav%C3%ADna-ne%C4%8D%C3%A1skov%C3%A1-a3051a120/?originalSubdomain=cz>

¹³³ Tamtéž.

Viktor Daněk

Daněk je v Českém rozhlasu od roku 2014, kam nastoupil při studiu na Univerzitě Karlově. Poté studoval ještě mezinárodní vztahy a evropská studia na Metropolitní univerzitě v Praze. V roce 2017 se z něj stal zpravodaj Českého rozhlasu v Polsku. Z postu ve Varšavě se vrátil v roce 2018, aby navázal práci zpravodaje v Bruselu. Tam pokrýval instituce Evropské unie a centrálu Severoatlantické aliance.¹³⁴ Byl autorem a moderátorem pořadů *Evropa Plus* nebo *Bruselské chlebičky*, které se zabývaly českým předsednictvím v Radě Evropské unie. Po návratu ze zahraničního postu do Prahy se z Daňka stal politický zpravodaj domácí redakce Českého rozhlasu. Pokračuje také v tvorbě podcastu *Bruselské chlebičky*, který se v současnosti zaměřuje na dění v Evropské unii.¹³⁵

Jaromír Marek

Jaromír Marek začal v Českém rozhlasu pracovat v roce 2000 jako vedoucí české redakce Radio Prague International, tedy stanici, která vysílá do zahraničí.¹³⁶ Před působením v rozhlasu byl reportérem v České televizi a na TV Nova. Vystudoval filozofii na Masarykově univerzitě v Brně. Je autorem několika knih o historii, profesně se zabýval také brexitem, který jako britský zpravodaj pokrýval. Po dobu působení na postu v Londýně, kam nastoupil v roce 2017, se věnoval také několika parlamentním volbám.¹³⁷ Po jeho návratu do Prahy se rozhlas rozhodl zavřít post v Londýně. Marek dál působí jako redaktor zahraniční redakce a Spojenému království se i nadále věnuje. Mezi regiony, o které se zajímá, patří také Asie, především Indie, Turecko a Afghánistán a také Afrika, kam několikrát cestoval a reportoval o tamních událostech.

¹³⁴ Viktor Daněk [online]. LinkedIn. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/viktordanek/>

¹³⁵ BUMBÁLKOVÁ, Blanka. Český rozhlas posílá na zpravodajské posty do zahraničí zkušené novinářky Kateřinu Havlíkovou a Zdeňku Trachtovou [online]. Český rozhlas, 2023 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/cesky-rozhlas-posila-na-zpravodajske-posty-do-zahranici-zkusene-novinarky-8921340>

¹³⁶ Radio Prague International – vysílání Českého rozhlasu do zahraničí [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/radio_praha_rozhlasove_vysilani_do/index.html

¹³⁷ ČRo ode dneška vyměnil tři zahraniční zpravodaje [online]. Blesk [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-live-ekonomika/485003/cro-ode-dneska-vymenil-tri-zahranicni-zpravodaje.html>

Štěpán Macháček

Macháček byl nejdříve spolupracovníkem Českého rozhlasu. Na stálou pozici nastoupil kolem roku 2012, od roku 2013 je zpravodajem na Blízkém východě, konkrétně v egyptské Káhiře. Předtím učil češtinu na egyptské univerzitě Ajn Šams budoucí průvodce. Je autorem několika dílů pořadu *Postřehy odjinud*, které v České televizi představují zahraniční města a místa.¹³⁸ Zajímavostí ze života Štěpána Macháčka je, že při svých dovolených, které tráví v Česku, opravuje rozpadlé nádraží Kovářská v bývalých Sudetech v Ústeckém kraji.¹³⁹

David Jakš

Jakš se na Asii orientuje dlouhodobě a informace o regionu dodával do tištěných médií, do televize i do rádia. S Českou televizí natočil několik dílů pořadu *Objektiv*. Původním povoláním je ale učitel. Jako zpravodaj v Číně působil od roku 2017. V roce 2020 se post v Pekingu rušil kvůli špatnému prostředí pro fungování novinářů, jako zpravodaj pro Asii se přesunul do Bangkoku. Po návratu z postu na konci roku 2022 se stal ředitelem regionálních studií Českého rozhlasu v Plzni a v Karlových Varech.¹⁴⁰ Stále se ale věnuje oblasti Asie, vytváří například díly pořadu *Za obzorem*. V únoru roku 2022 také vydal knihu s názvem *Míň než kopnout do psa*, která přináší příběhy ze zemí východní a jihovýchodní Asie.¹⁴¹

¹³⁸ *Egypt očima Štěpána Macháčka* [online]. Česká televize [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1061958448-postrehy-odjinud/422236100061016/>

¹³⁹ MEDKOVÁ, Magdaléna. *Zachránil rozpadlé nádraží v Krušných horách. Opravuje ho o dovolených, spí ve vagonu* [online]. Aktuálně.cz [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/obrazem/cech-pracuje-v-egypte-volno-travi-na-nadrazi-v-sudetech-zach/r~8ac22136278211eca824ac1f6b220ee8/>

¹⁴⁰ BUMBÁLKOVÁ, Blanka. *Český rozhlas posílá na zpravodajské posty do zahraničí zkušené novinářky Kateřinu Havlíkovou a Zdeňku Trachtovou* [online]. Český rozhlas. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/cesky-rozhlas-posila-na-zpravodajske-posty-do-zahranici-zkusene-novinarky-8921340>

¹⁴¹ BLAŽEJOVSKÁ, Alena. *David Jakš: Míň než kopnout si do psa. Z Asie na vlnách Radiožurnálu: Radiokniha* [online]. Český rozhlas [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/david-jaks-min-nej-kopnout-si-do-psa-z-asie-na-vlnach-radiozurnalu-8923557>

Výzkumná část

Volba metodologie

Jak naznačil úvod i samotný název práce, chtěl bych se zabývat tím, jak začátek pandemie covidu-19 vnímali zahraniční zpravodajové Českého rozhlasu, a to kvalitativní výzkumnou metodou. V teoretické části představím rámce vlivu pandemie na zpravodajství a její dopad na různé formy zahraničních zpravodajů. V praktické části práce pak provedu polostrukturované rozhovory se zpravodaji Českého rozhlasu, kteří byli v letech 2020 a 2021 na zahraničních postech. Kvalitativní výzkum, podle mého názoru, daleko přesněji zachytí pohled zpravodajů na začátek pandemie. V praktické části pak odpovědi na jejich otázky porovnáám, zanalyzuji a shrnu. V práci bych se chtěl zaměřit jen na Český rozhlas jakožto médium s druhou největší sítí zahraničních zpravodajů v Česku. Rozhlas a práce v něm je specifická, a proto se zaměřím pouze na zpravodaje Českého rozhlasu a „vynechám“ tak redaktory působící v České televizi. Součástí jejich týmu je i kameraman, pro tvorbu příspěvků, reportér tak často musí shánět daleko více materiálů. Práci si navíc mohou rozdělit. Nezahrnul jsem záměrně i zpravodaje z tištěných médií, nebo agentur, protože ti naopak nepotřebují k tvorbě příspěvků a zpravodajství tolik co „rozhlasáci“. Domnívám se totiž, že jejich působení za pandemie bylo odlišné.

Ve zpracovávání rozhovorů se zpravodaji mi byla inspirací práce Tomáše Linharta s názvem *Specifika práce zahraničního zpravodaje Českého rozhlasu – komparativní případová studie*, která se, jak název napovídá, také zabývá zahraničním zpravodajstvím Českého rozhlasu¹⁴².

¹⁴² Práce Tomáše Linharta jde ale spíše do hloubky a do podstaty práce zpravodaje. Rád bych vysvětlil, že tato studie chybí ve výčtu zdrojů v tezi mé práce, a to z toho důvodu, že byla obhájena ve stejný den, kdy jsem podával tezi ke schválení

Na přelomu let 2022 a 2023, kdy tato práce vzniká, se většina zpravodajů působící na svých postech v období pandemie postupně vrací zpět do České republiky, ukončují své zahraniční působení a předávají post dál. Na svých postech dál zůstávají zpravodajové v Spojených státech a v Německu, se kterými jsem se spojil prostřednictvím videohovoru. Na postu v Káhiře i nadále zůstává reportér v Egyptě, který v únoru přiletěl do Prahy na dovolenou a věnoval mi svůj drahocenný čas. S Martinem Dorazínem, který je od začátku roku 2022 na Ukrajině, kde informuje o ruském vpádu na Ukrajinu, jsem rozhovor řešil operativně; poslal jsem mu otázky předem, on na ně poté odpověděl v audio zprávě. V době psaní této práce je totiž válečným zpravodajem v aktivním konfliktu a jako takového jsem ho nechtěl dál zatěžovat otázkami a plýtvat jeho časem domlouváním rozhovorů a spojováním se v době, kde se například přesouvá z místa na místo, a to často i do oblastí, kde je omezené fungování internetu a velký hrozba nebezpečí. V neposlední řadě jsem na základě analýzy odpovědí od zpravodajů sepsal několik otázek pro tehdejšího vedoucího zahraniční redakce Davida Koubka, který měl zpravodaje po čas pandemie na starosti. David je kvůli povaze své nové práce špatně k zastížení, a tak mi odpovědi zaslal písemně. Citace zpravodajů z přepisů osobních nebo video rozhovorů jsem upravil, aby vyhojovaly povaze a formě práce. V příloze jsou přepsané v originálním znění. Při „redakčních úpravách“ jsem se snažil zachovat co možná největší autenticitu sdělení.

Pro mě jako pro autora této práce bylo jednodušší se zpravodaji mluvit a sjednat si s reportéry rozhovor, protože jsem jejich kolega. Osobní známost ale nehrála žádnou roli při pokládání otázek. Jako autor této práce si nejsem vědom žádného střetu zájmu, který by mohl ovlivnit validitu mého zkoumání. Naopak to, že jsem také zaměstnancem rozhlasu, by při zpracovávání práce mělo být přínosem, jsem totiž obeznámený s jeho provozem a běžným chodem.

Při rozhovorech se zpravodaji jsem se zaměřil na jejich pracovní život a na to, jakým způsobem je pandemie ovlivnila. Konkrétně mne zajímalo, jestli zpravodajové museli upravit své ustálené pracovní postupy, aby se přizpůsobili pandemii, či dokonce zda museli přicházet s novými metodami. Zajímalo mě také, jak se lišilo informování o pandemii v zemi, v které pobývali s tím, co po nich doopravdy požadovali editoři a manažeři vysílání v České republice. V neposlední řadě mne zajímalo, jak pandemie ovlivnila jejich osobní život, protože velká část zpravodajů Českého rozhlasu je v zahraničí o samotě a bez rodiny. S rodinou do ciziny vyjel jen zpravodaj v Egyptě a zpravodaj ve Spojených státech.

Kvalitativní výzkum

„Kvalitativní výzkum je typ výzkumu, který zkoumá a poskytuje hlubší vhled do problémů reálného světa. Namísto sběru číselných datových bodů nebo zásahů či zavádění léčby jako v kvantitativním výzkumu pomáhá kvalitativní výzkum vytvářet hypotézy a dále zkoumat a chápat kvantitativní data.“¹⁴³ Takto definuje kvalitativní výzkum trojice Steven Tenny, Janelle M. Brannan a Grace D. Brannan v příhodně pojmenovaném článku *Qualitative Study*. Ve své knize se daným tématem zabývá i Jan Hendl, který u něj vyjmenovává výhody, například to, že poskytuje detailní popis a hloubkové pochopení při zkoumání jednotlivců, skupin, událostí a jevů. Oceňuje to, že zkoumání je prováděno přímo v přirozeném prostředí daného jevu. Kvalitativní přístup také podle něj umožňuje sledovat procesy a formulovat teoretické koncepty. Kromě toho je schopen se flexibilně přizpůsobit místním situacím a podmínkám a zaměřuje se na hledání místních příčinných souvislostí, nebo pomáhá při prvním průzkumu daného fenoménu.¹⁴⁴

Mezi nedostatky kvalitativního výzkumu patří podle Hendla to, že získané poznatky nemusí mít obecnou platnost pro celou populaci a pro různá prostředí. Provedení kvantitativních předpovědí je podle něj složité a testování hypotéz a teorií představuje výzvu. Sběr a analýza dat často vyžadují značné časové úsilí. Nevýhody spatřuje také v tom, že výsledky jsou snadno ovlivnitelné osobními preferencemi výzkumníka.¹⁴⁵

¹⁴³ TENNY, S., Brannan, J. M., & Brannan, G. D. (2017). *Qualitative study*.

¹⁴⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. s. 52.

¹⁴⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. s. 52.

Rozhovor

Ve slovníku *Merriam-Webster* evidujeme u podstatného jména *rozhovor* (v angličtině *interview*) dvě definice, a to konkrétně:

1. formální konzultace obvykle za účelem posouzení kvalifikace (např. budoucího studenta nebo zaměstnance),
2. schůzka, na níž se získávají informace (např. od reportéra, televizního komentátora nebo průzkumníka veřejného mínění) od určité osoby.¹⁴⁶¹⁴⁷

V této práci použiji tedy sekundární význam hesla *interview* a při osobních nebo vzdálených schůzkách budu od zahraničních zpravodajů získávat informace relevantní k tématu této práce a ke stanoveným výzkumným otázkám.

Rozhovor pro účely výzkumu definovali v roce 1929 sociologové Howard W. Odum a Katharine Jocherová v knize *An Introduction to Social Research*, kde uvádějí:

„Rozhovor se provádí za účelem zajištění informací o informátorovi samotném, nebo o jiných osobách nebo událostech, o kterých ví, nebo se o ně zajímá. Účelem může být zajistit životní příběh, potvrdit důkazy, které získal z jiných zdrojů, nebo zajistit údaje, které má informátor k dispozici.“¹⁴⁸

Polostrukturované rozhovory jsou podle Jana Hendla střední cestou mezi dotazníky s pevně danou strukturou otázek a uzavřenými otázkami a mezi volnými rozhovory.¹⁴⁹ Hendl dále uvádí, že před vedením rozhovoru je třeba si patřičně zvolit obsahu otázek, jejich formu, pořadí a možnou délku rozhovoru. Všechny tyto aspekty lze, jak uvádí Hendl, rozhodnout před samotným *interview* nebo v jeho průběhu. Celkové výhody polostrukturovaných rozhovorů uvádí ve svém článku Shazia Jamshed:

„Nestrukturované rozhovory se obecně doporučují při provádění dlouhodobé terénní práce a umožňují respondentům nechat se vyjádřit vlastním způsobem a tempem, s minimem zastavování se u odpovědí respondentů.“¹⁵⁰

¹⁴⁶ MERRIAM-WEBSTER. Interview. In *Merriam-Webster.com dictionary*, dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/interview>

¹⁴⁷ Přeložené autorem práce za pomoci překladače *DeepL.com*.

¹⁴⁸ WASHINGTON ODUM, W. Howard a KATHARINE JOCHER. *An Introduction to Social Research*. H. Holt, 1929.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. s. 164.

¹⁵⁰ JAMSHED, Shazia. Qualitative research method-interviewing and observation. *Journal of Basic and Clinical Pharmacy* [online]. 2014, 5(4) [cit. 2023-07-05]. ISSN 0976-0105. Dostupné z: doi:10.4103/0976-

Vysokoškolský pedagog Hendl pak ve své publikaci *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace* také definuje několik kategorií otázek, a to konkrétně.

- otázky vztahující se ke zkušenostem nebo chování,
- otázky vztahující se k názorům jsou zaměřené na porozumění kognitivním a orientačním procesům jedince,
- otázky vztahující se k pocitům,
- otázky vztahující se ke znalostem,
- otázky vztahující se k vnímání,
- otázky demografické a kontextové.

Ve svém zkoumání mezi zpravodaji jsem využil všechny Hendlem definované otázky.

Metoda analýzy dat

I o tom, jak se sesbíranými daty ve výzkumu následně naložit, psala v roce 1929 dvojice sociologů Howard W. Odum a Katharine Jocherová. Konkrétně uvádějí následující poznatky: „Nelze stanovit žádná pravidla platná pro vypracování a prezentaci výsledků všech výzkumných projektů, protože zpracování zde, stejně jako v případě analýzy a interpretace, závisí na tématu. Prezentace by měla být jasná, stručná. Neexistuje žádný důvod, proč by vědecká práce nemohla být čtivá, ačkoli má vědecký a důstojný tón, styl by měl být přirozený a přímočarý. Těžkopádný styl není nezbytným doplňkem vědecké prezentace. Pokud však literární styl překáží srozumitelnosti, měl by být samozřejmě podřízen.“¹⁵¹

I proto jsem se rozhodl výsledné rozhovory se zpravodaji zpracovat čtivou formou, protože cílem této práce není *unudit* čtenáře terminologií, ale seznámit ho se stavem zahraničního zpravodajství Českého rozhlasu na začátku pandemie.

Stanovení výzkumných otázek

Cílem práce je zjistit proměny, které covid-19 do práce a života zpravodajů přinesl. Výzkumné otázky jsem zvolil následující:

VO 1: Jak ovlivnila pandemie covidu práci zpravodajů Českého rozhlasu?

VO 2: Jak ovlivnila pandemie covidu-19 osobní život zpravodajů?

VO 3: Jak se lišily informace dostupné zpravodaji v dané oblasti oproti požadavkům na informování o pandemii, které mělo vedení zpravodajství Českého rozhlasu?

¹⁵¹ WASHINGTON ODUM, W. Howard a KATHARINE JOCHER. *An Introduction to Social Research*. H. Holt, 1929.

Na základě těchto otázek jsem pak vypracoval dotazy do polostrukturovaných rozhovorů s reportéry Českého rozhlasu. Všechny zpravodajů jsem se ptal, jak pandemie ovlivnila jejich osobní život. Zpravodajů jsem se také ptal na očkování a problémy spojené s ním, na pomoc, kterou jim nabízel Český rozhlas, nebo na to, jak pracovali s velkou četností zpráv a příspěvků o covidu-19 ve vysílání. Otázky jsem pro každého zpravodaje zvolil následující:

Jak vás pandemie zastihla? Jak působila ze začátku na vás a na lidi ve vaší zemi?

Přišlo vám, že pandemii občané země, ve které jste, vnímají jinak než Češi?

Jaký měla pandemie vliv na vaši práci?

Z čeho jste hlavně čerpal/a informace?

Musel/a jste kvůli pandemii nějak upravit svoji práci? Vymýšlel/a jste nějaké nové postupy?

Jaký to mělo dopad na váš osobní život?

Část zpravodajů se na začátku vracela. Byl/a jste jedním/jednou z nich, popřípadě zvažoval/a jste to?

Jaké byly pak možnosti návratu?

Reagoval nějak rozhlas na pandemii? Snažil se vám rozhlas pomoci, nebo ulehčit práci?

Jak to bylo s očkováním? Kde jste se nechal/a očkovat?

Byl s tím pak nějaký problém? Například při návratu, nebo dovolené?

Jak se lišily informace, co jste dostával/a v médiích ve vaší zemi oproti těm, co po vás chtěl newsroom v Praze?

Bylo třeba něco, co jste chtěl/a „protlačit“ do vysílání, ale nebyl o to zájem?

Kdy podle vás přišla posluchačská přehlcenost covidem? Snažil/a jste se to nějak reflektovat?

Otázky jsem vybral a sestavil tak, aby přímo navazovaly na výzkumné otázky a jejich tematický rámec. Někteří zpravodajové se během pandemie vrátili do Česka, kde pak pokrývali dění v regionu dál buď z domova, nebo z redakce v Českém rozhlasu. Proto jsem u části reportérů některé otázky operativně přidal, změnil, upravoval, nebo jsem se zpravodajů doptával.¹⁵²

¹⁵² Kompletní přepis všech rozhovorů je přílohou této diplomové práce. V její druhé části k nim budu odkazovat a citovat je.

Analýza dat

Začátek pandemie očima zpravodajů

Nejspíš nejde úplně určit přesný časový bod, od kdy zpravodajové zahraniční redakce v Českém rozhlasu, nebo celkově Český rozhlas, vnímali pandemii covidu-19 jako světové téma. Podle Václava Jabůrka, zpravodaje v Německu, to ale byla právě zahraniční redakce, která si už začátku roku 2020 byla vědoma rizik nákazy.

„Já jsem byl shodou okolností v newsroomu, když praskla poprvé ta zpráva, že se něco ve Wu–chanu děje. A bylo to tak napůl, přišlo mi, že my v zahraniční redakci, přestože jsme trochu otupilí v těchto věcech, tak už jsme si říkali, že se možná něco rýsuje. Kdežto ostatní to brali jako takový bizár, který možná bude nějaká nová chřipka, která bude jenom lokální. V lednu zase všichni věřili, že prostě se to dá jednoduše podchytit...

Praha nechtěla moc pochopit, že to není vyloženě zahraničářské téma, ale že to je vlastně vědecké téma. A že je to developing story, která se bude chtít nechtě vyvíjet i do domácího zpravodajství. A já si myslím, že se to tenkrát vůbec neřešilo.“

Pandemie každého ze zpravodajů zastihla v jinou dobu. Část z nich byla na služebních cestách, nebo dovolených, jako například zpravodaj v Polsku Martin Dorazín, který se zrovna vracel z dovolené v Bosně a Hercegovině z lyží. „Ony vlastně za námi padaly závory. Doslova, jak se ty státy uzavíraly. Takže jsem se trošku obával, jestli se vůbec dostanu zpátky do Polska, do Varšavy, jestli ty hranice už nebudou zavřené. Proto jsem zkrátil pobyt doma na Valašsku a vyjel jsem rovnou do Polska prakticky bez zastávky. A opravdu na hranici někde mezi Ostravou a Polskem, tak tam už právě začaly stavět stany pro detenci těch lidí a pro vyšetření. Už tam byla policie, já jsem se tam zastavil, ptal jsem se jich, kdy to celé spustí, kdy to uzavřou? Oni říkali, ano, budeme uzavírat hranici pro osobní dopravu, a to se také potom stalo. Takže já jsem byl na čas potom v Polsku uzavřený, ale byl jsem rád, že jsem se tam dostal, než se ty hranice částečně uzavřely. Kvůli tomu jsme museli mít nějaké zvláštní povolení formou dopisu od vedení Českého rozhlasu.“

Výše zmiňovaný a citovaný Václav Jabůrek byl podle svých slov „*pro jistotu na dovolené v Asii*“, kde už v lednu lidé nosili roušky. Štěpán Macháček se jako blízkovýchodní zpravodaj zrovna vracel ze služební cesty v Izraeli, kde si ještě jako jeden z posledních cizinců zaběhl půlmaraton. Kvůli pandemii ho v únoru roku 2020 nechtěli ale přijmout v hotelovém pokoji. Všichni si vybavují, jak je jejich okolí vybízelo, aby se vrátili buď do Česka, nebo zpět z dovolených na své posty. Velice specifický začátek pandemie měl zpravodaj v Asii David Jakš, který na začátku roku 2020 zrovna přesouval post z Pekingu do Bangkoku kvůli čínským omezením, vztahujícím se na novináře.

„Když to propuklo na konci ledna 2020, tak jsme stěhovali post, stěhovali jsme ho z Pekingu do Bangkoku, ale nebylo to kvůli covidu, bylo to vlastně kvůli všem těm omezením, cenzuře, problémům se SIM kartami, s VPN – už prostě nešlo dál fungovat v tom Pekingu. Takže jsme vybírali s Davidem Koubkem, tehdejším vedoucím zahraniční redakce, jiný post. Přicházel v úvahu Soul, Jakarta a já jsem navrhoval Bangkok... A ten nakonec vlastně vyšel. Byl to prostě hub, ze kterého se krásně lítá, cestuje za nízké ceny a Thajsko taky bylo velice přátelské, co se týká novinářských akreditací. Úřady tam rádi absorbují novináře, kteří odchází z Hongkongu, nebo právě z Pekingu kvůli čínským omezením. Bangkok je láká: Pojd'te k nám, my vás nebudeme prudit. Vážně to tak dopadlo.“

Jak podle zpravodajů vnímali pandemii Češi a lidé v zemi, kde se zpravodaj nacházel?

Zpravodajové mají díky přetrvávajícímu kontaktu s přáteli a rodinou v domovské zemi a neustálému kontaktu s místními na postu jedinečnou možnost porovnávat to, jak se k pandemii staví populace obou zemí nebo regionů. Je jasné, že jde pouze o osobní pohled každého ze zpravodajů. Přesto si ale myslím, že jde o zajímavý vhled. Například naši slovenští sousedé se podle zpravodajky Pavlíny Nečáskové nemoci báli.

„Měli velké obavy, a dokonce se jednu dobu šířilo, že covid přijíždí z České republiky. To tam šířili populističtí politici a já jsem byla pak překvapená, že mi to říkají i lidé v Bratislavě, když jsem jim říkala, že si myslím, že ty hranice by nemusely být uzavřené. I vzdělanější lidé mi říkali, že si myslí, že covid přináší Češi, protože Česko na tom bylo později podstatně hůř, co se týkalo počtu nakažených a mrtvých. Slováci na tom dlouhou dobu byli velmi dobře. Zavedli si nařízení, že každý, kdo přijede ze zahraničí, kdo má občanství, nebo nějaký dočasný povolený pobyt, tak půjde do státní ubytovny, do karantény, což bylo strašně drsné a bylo to podobné jako v Číně, ale v Evropě to nikdo moc nepraktikoval. Doopravdy vzali lidi z přeshraničního přechodu a prostě všechny je *šoupli* do nějakých ubytoven, kde nebyla úplně dobře dodržovaná pravidla. Mě na tom nejvíc šokovalo to, že to nikdo moc nerozporoval.“

Podobnou zkušenost ohledně obviňování jiných etnik nebo národností ze šíření covidu mi popisoval i asijský zpravodaj Jakš. Místní lidé v Bangkoku pro změnu vinili ze šíření covidu Evropany. Podle Jakše ale dodržovali lidé v asijských státech více ustanovená vládní nařízení.

„Měli daleko větší kázeň. Nejenom Thajci, ale i Indonésani, Malajci, Vietnamci, celá ta jihovýchodní a východní Asie měla obrovskou kázeň. Oni se toho opravdu strašně báli, protože viděli, co se děje v té Evropě, ta média to pochopitelně tam ještě víc osolila a vypíchla, že je třeba dávat pozor, že je třeba se chránit. Když je tam prostě něco doporučeno, tak je to v podstatě nařízení. Musím tedy říct, že mě trochu zklamali v tom, že se to otočilo zase proti těm bílým, že my jsme byli ty viníci, kteří to tam roztáhli. My jsme říkali, ne, to sem roztáhli Číňani a vy jste úplně stejní viníci, protože si před nimi leháte na záda, před jejich penězi, místo toho, abyste s nimi omezili přeshraniční cestování a neudělali tu chybu, jako udělala Evropa.“

Obdobně, ale z druhé strany, vnímal postavení Američanů k původu covidu zpravodaj z Washingtonu Jan Kaliba, podle kterého se koronavirus a to, „kdo a jak ho šíří“, stalo součástí politického boje ve Spojených státech.

„Tady se hodně řešilo označení jako „China virus“, míchala se do toho hodně politika tím, že se blížily prezidentské volby. Zbývalo do nich vlastně půl roku, takže to tam začínalo. Začalo se politizovat nošení roušek, ale šlo i o ten název, čínský virus – spojení s místní čínskou nebo obecně asijskou menšinou, která je terčem násilí – jak slovního nebo i bohužel fyzického. Tohle to ještě vystupňovalo. Označení čínský virus pak používal často tehdejší prezident Donald Trump.“

Jan Kaliba pak z Washingtonu dodal, že Američané na pandemii reagovali se zpožděním, protože často nesledují dění v Evropě a ve světě. Uvádí, že zatímco se on a jeho rodina připravovali na pandemii, například už chodili s ochranou dýchacích cest, školka, kam docházela jeho dcera, plánovala výlet do místní hasičské stanice. Ten pak musela samozřejmě kvůli pandemické situaci zrušit. Kaliba také míní, že ho právě kvůli respirátoru ještě na začátku roku vyvedla ochranka z banky, protože měl zakrytou část obličeje a jejich nošení se ve společnosti ještě nestalo normou. Prezident Trump pak, podle Kaliby, rozdělával společnost dál tím, že na veřejnosti nenosil roušku, i když ji americké úřady doporučovaly. Z nošení ochrany dýchacích cest se pak podle amerického zpravodaje stalo poznávací znamení.

„Když jsi měl roušku, tak už to byl nějaký signál pro Trumpovy fanoušky. Nebylo to něco neutrálního, že se chceš prostě jen chránit v situaci, kdy jsi mezi více lidmi. Oni už si tě zařazovali do škatulky ,lidí z druhé strany. Fungovalo to i naopak. Takže když jsem viděl někoho v roušce, dalo se docela dobře poznat vlastně i politicky, kam se řadí.“

Celkově se ale zpravodajové shodli na tom, že byli lidé v jejich zemích klidnější než v Česku. Zpravodaj na Blízkém východě Štěpán Macháček uvádí, že u něj v Egyptě za to částečně mohlo i nedostatečné informování občanů od egyptských úřadů. Podle něj tamní vláda neevidovala, a ani nedokázala evidovat většinu infikovaných, nebo mrtvých, u zemřelých často ani nezjišťovala příčinu smrti. Onemocnění, podle zpravodajky v Rusku Ivany Milenkovičové, podceňovali i Rusové. Tam podle ní nepomohla ve vnímání pandemie ani samotná ruská propaganda:

„Sama se střítila do nohy, když se pokoušela diskreditovat západní vakcíny. Od rána do večera ve vysílání státních televizí běžely příspěvky a pseudodebaty o tom, jak jsou vakcíny od západních společností údajně životu nebezpečné. Poukazovaly na nějaké i někdy smyšlené případy údajných vedlejších účinků. Tohle všechno ovlivňovalo ruskou společnost a dlouho trvalo, než si to uvědomili a naráželi na to i při své vlastní očkovací kampani. Diskreditací západních vakcín diskreditovali vakcinaci obecně a měli potom problém přesvědčit lidi, aby se vůbec nechali naočkovat jejich vakcínami jako Sputnikem a těmi dalšími, které Rusové vyvinuli.“

Podle zpravodaje v Londýně Jaromíra Marka nebralo obyvatelstvo Spojeného království pandemii ze začátku zcela vážně. Podle Marka to mohlo být i tím, že ji z kraje nebrali v potaz ani britští politici.

„Zpočátku třeba byly otevřené hospody a prostě vesele všechno fungovalo, ale proč to bylo, to nevím, ale určitě bych řekl, že zpočátku byla ta míra té obezřetnosti asi menší, ale to bylo asi dáno tím, že třeba jmenovitě premiér Boris Johnson tomu v zásadě nevěnoval velikou pozornost. Vlastně se to bralo jako chřipka, prostě budeme si mýt ruce a jako dodržovat hygienu a bude to.“

Podle zpravodaje Martina Dorazína se panika se kvůli nákaze nešířila ani v Polsku. Ten uvádí, že za to nejspíš mohla vládní komunikace opatření.¹⁵³ Pandemii vnímali velice vážně Němci, kteří k ní podle zpravodaje v Berlíně Václava Jabůrka přistupovali zodpovědněji kvůli tomu, že vnímají propojení své ekonomiky se světem.

„Myslím, že to bylo tím vnímáním národa nebo kulturní identitou samo o sobě. Protože vlastně třeba v Itálii to bylo jednoduchý, prostě Itálie je totálně propojená s Čínou, veškerý byznys, který je na severu Itálie, je vázaný na čínské firmy, a to bohužel docela dost. A Němci to vnímají dost podobně. Oni si uvědomují, že mají mnichovské letiště, frankfurtské letiště, velikánský pohyb lidí z asijského regionu, který míří do Evropy, ať už přímo k nám, nebo někam jinam. Pro lidi v Česku to tak pořád nebrali. V Česku nebyla vůbec propojenost světa tak brána na zřetel. A to jak v tom lednu a vlastně ani potom. Podle mě vlastně ani doted' není.“

Celkově se dá říct, že podle zpravodajů lidé v jejich okolí vnímali začátek pandemie, až na výjimky v Asii, Německu a na Slovensku, klidněji a s větší rozvahou než lidé v Česku.

Důvody této mírnější reakce na pandemii jsou podle zpravodajů dva. Buď jí populace kvůli politickým elitám nepřikládala takovou důležitost (Spojené státy americké, Velká Británie, Egypt, Rusko), nebo byla populace klidná, naopak díky srozumitelné komunikaci ze strany úřadů ohledně přijímaných opatření, která lidi následně i dodržovali. (Belgie, Polsko, Asie, částečně Slovensko).

¹⁵³ O tom konkrétně ale v další části.

Dopady na profesní život zpravodajů

Jak už jsem několikrát zmínil, pandemie změnila práci novinářů, platí to i u zahraničních zpravodajů, kterým šíření nákazy například omezilo možnosti cestovat za reportážemi. Jejich práce se tak mnohdy smrškla na živé vysílání z domova o aktuální pandemické situaci v jejich zemi nebo regionu. Když už ale chtěli odeslat do vysílání nějakou „stočenou věc“, tedy montáž, reportáž nebo zprávu, častěji si museli vypomáhat agenturním zpravodajstvím, místními médii nebo nahráváním telefonů s respondenty. Z Londýna shrnuje své vlastní zkušenosti reportér Jaromír Marek.

„Čerpal jsem z otevřených zdrojů. To znamená hlavně televize, zpravidla spíš jejich webová zrcadla než živé vysílání, plus samozřejmě síť mých známých, se kterými jsem byl v kontaktu telefonicky. Znal jsem zdravotní sestru, která pracovala v nemocnici v Londýně, takže ta mi občas řekla, jak to tam vypadá a tak dál, aby člověk měl alespoň trošku zprostředkovaný styk s tou realitou, že. Aby jenom jako nesázel ty čísla, ale mohl říct: Mluvil jsem se zdrojem a ten mi řekl, že je to tam prostě v pr****, leží lidi i na záchodě...“

Všichni zpravodajové se shodují na tom, že první měsíce pandemie byly prakticky jen reportování o číslech nakažených a zemřelých obyvatel. V některých případech šlo za určitých podmínek například na Slovensku dál navštěvovat tiskové konference, nebo vyjet mimo oblast svého bydliště, jak dodává Pavlína Nečásková.

„Já jsem se musela nechávat pravidelně testovat jednou, dvakrát týdně a ukazovat to na všech úřadech, ale chodila jsem stále na úřad vlády, jezdila jsem i natáčet, vím, že jednou asi dva měsíce po vypuknutí pandemie jsem dostala možnost jet natáčet do romské osady testování, tak to bylo moc fajn, že jsem se mohla dostat vlastně do jiného regionu. Byť byly přejezdy zakázány, ale já jsem měla povolení úřadu, že můžu kvůli práci. Byla to už tak velmi osamocená práce a stala se z ní ještě osamocenější, člověk byl ještě víc doma...“

Problém s cestováním uváděli hlavně zpravodajové, kteří mají na starosti velké státy (USA, Německo), nebo oblasti jako je Asie a Blízký východ. Reportéři z těchto postů si na omezení cestování v svých dotaznících stěžovali nejvíce. Museli si vystačit s nahráváním respondentů po telefonu, nebo s tématy ze svého blízkého okolí, jak vypráví Jan Kaliba z Washingtonu.

„Máme tu kamarády, kteří jsou původem z Koreje. No, jim se stalo, že ona letěla domů do Koreje a najednou začala pandemie a už tam zůstala. Byli to manželé, kteří byli přes půl roku od sebe, on byl v New Yorku a ona uvízla v Soulu a půl roku se neviděli, tak jsem s nimi dělal přes videohovor nějaký rozhovor, myslím, že jsem to rozdělil na pár dílů jako pořad do vysílání.“

V některých regionech pak byl problém opačný. Cestovat se sice dalo, ale ruská zpravodajka Milenkovičová se rozhodla právě kvůli bezpečnosti nevzdalovat se od Moskvy.

„Jestli jsem se v něčem musela přizpůsobit té situaci? To bylo omezení cest do nějakých hodně vzdálených regionů, které nemají rozvinutou lékařskou infrastrukturu. V tom nejhrošším období pandemie, kdy opravdu bylo vysoké riziko nákazy, jsem si netroufala jet někde na Sibiř, na Dálný východ, protože za situace, kdybych opravdu onemocněla, měla bych vážný průběh, tak by se mi nedostalo prostě vůbec odpovídající lékařské péče. V tomhle ohledu jsem musela trochu práci přizpůsobit těm ruským realitám a řekla bych, že jsem se asi, v porovnání s běžnými Rusy, podstatně víc chránila. Nebylo výjimkou, že přestože to bylo povinné, takže prostě jel vagon metra a v celém vagonu měli prostě roušku jen tři lidi. Respirátory vůbec nepoužívali, možná na nějakých covidových odděleních, ale běžně v dopravě absolutně ne.“

Jak už uváděl Jaromír Marek, zpravodajové často sbírali materiály do vysílání přes videohovory. Rozhovory na dálku se pro respondenty v regionu Blízkého východu neuchytily, jak mi řekl Štěpán Macháček. V Německu ale videohovory s novináři, podle zpravodaje Václava Jabůrka, v některých případech zůstaly.

„Respondenti se velice rychle naučili na videokonference. Dodneška jsou na to třeba v Německu už i hákliví. Scházet se osobně není moc příjemné, takže se vlastně teď všechno dělá přes videokonference – dodneška. A není to jenom čistě můj problém, i třeba televize ARD to docela často má, že mluvící hlava mluví od sebe z knihovny a tak dál. Takže ta omezení vlastně platí do velké míry dodnes, kdy už ti respondenti nejsou tak ochotni se scházet, ne tak kvůli obavě z nákazy, ale protože už jim to přijde pohodlnější, dělat to z domova, když můžou a my novináři to vlastně akceptujeme.“

To částečně potvrdila i Pavlína Nečásková, která i na Slovensku po pandemii uznala, že natáčela s částí respondentů přes videohovor. Z pracovního hlediska ale nejspíš pandemie a její omezení nejvíc zasáhla zpravodaje v Bruselu, který se stará o agendu Severoatlantické aliance a Evropské unie. Podle Viktora Daňka jsou právě tohle ty zpravodajské oblasti, kde je osobní kontakt velmi cenný.

„Post v Bruselu je specifický v tom, že z velké části pokrývá tu agendu EU, která je postavená na práci se zdroji. Člověk si musí vybudovat kontakty v institucích; v Radě EU, v Evropské komisi, třeba i v Europarlamentu. A nějakou neoficiální cestou zjišťovat informace. Ta pandemie ze dne na den dosavadní způsob té práce naprosto znemožnila, protože ten osobní kontakt nebyl možný, na počátku byl úplně zakázaný, pak v Belgii vznikl koncept takových bublin, že se člověk mohl třeba stýkat s nějakými lidmi, ale museli to být stále ti stejní... Stále ale nebylo možné se setkávat jen tak s někým cizím.“

V Belgii navíc byly zavřené veškeré budovy evropských a mezinárodních institucí. Zpravodajové tak museli zůstat doma.

„První týdny a měsíce jsem bojoval s tím, jak se vlastně dostat k informacím a měl jsem velmi nepříjemný pocit, že se něco někde odehrává a já o tom nemám povědomí. Jak jsem prostě fyzicky nebyl v těch budovách, tak to bylo velmi nepříjemné.“

Dodává Viktor Daněk, uvádí také, že měl štěstí, že v zemi a v institucích se už nějakou dobu pohyboval a se zdroji už byl v kontaktu. Daněk míní, že by situace mohla být daleko obtížnější, kdyby do Bruselu čerstvě přijel. Vše se ale po pracovní stránce vyřešilo po několika týdnech.

„Pak se našel nějaký *modus operandi* jak fungovat – a se svými kontakty jsme si k sobě vytvořili důvěru. Přestože jsme museli komunikovat přes mobil, věřili mi, že to nějakým způsobem nezneužiji, z čehož měli na počátku obavu, protože komunikací přes mobil vzniká digitální stopa. Takže by to teoreticky mohlo být vůči nim zneužitelné, kdyby se zjistilo, že jsem s nimi v kontaktu. Takže velmi vzrostlo použití aplikací typu WhatsApp Signálu a podobných služeb, které mají tu šifrovanou koncovou komunikaci.“

Viktor Daněk rovněž dodává, že na distanční komunikaci mezi sebou i mezi úřady a novináři musely postupně přecházet i evropské instituce.

„Evropská komise i Rada EU dělaly vlastně organizovaně brífinky jen pro novináře a mimo záznam, na které mohl kdokoliv přijít a ptát se, na co chtěl. Začali to dělat online, začali se připojovat nějakým systémem, kde si hlídali velmi pečlivě, kdo tam je, člověk se musel připojovat s kamerou zapnutou, aby viděli, že je to opravdu jenom ten člověk a nikdo další, ale po nějakých původních obavách k tomu prostě přešli a začalo to fungovat.“

Podle Daňka pak evropské instituce zvažovaly, že by podobný systém zavedly i pro novináře mimo Brusel a informace o dění v sídle EU by tak byly snáze k dostání. Zatím k tomu ale podle zpravodaje nedošlo. Elektronická komunikace na dálku ale přinášela i jistá úskalí.

„Vím od diplomatů, že si stěžovali. Říkali, že třeba v kabinetu Charlese Michela vidí na těch kamerách, že si tam prezidenti nebo premiéři u toho vyřizují další agendu a jsou v místnosti další lidé. Přičemž zasedání Evropské rady je jenom pro premiéry, popřípadě pro velvyslance, pro nikoho jiného ne. A teď viděli, že tam je dalších 10 lidí v místnosti, což nebyla úplně dobrá praxe, protože to sloužilo k úniku informací.“

Viktor Daněk doplňuje, že se při jednáních mezi špičkami evropských zemí objevovali i jiní nezvaní hosté.

„Úplně nejlepší anekdotická historka je, když se na zasedání ministrů zahraničí připojil novinář, který na Twitteru viděl, že se nějaká ministryně zahraničí vyfotila, že sedí na Evropské radě, nevšimla si, že má na stole papír s přihlašovacími údaji. Ten novinář se tam zkusil připojit, jestli to půjde. Připojil se do místnosti s dalšími 26 27 ministry zahraničí a řekl „Dobrý den. Já jsem tady omylem.“ A Josep Borell teda řekl, že tam nemá co dělat a pak ho odpojil. Takže to mělo svoje peripetie, ale nějakým způsobem si všichni prostě našli způsob, jak tam fungovat. Ale zároveň bylo všem vlastně jasné, že to je nouzová varianta a nelze takhle fungovat dlouhodobě.“

Souhrnně by se tedy dalo říci, že pracovně pandemie ovlivnila možnost výjezdu zpravodajů do regionů a oblastí pro shromažďování materiálů na reportáže. Pracovní režim se změnil na vysílání živých vstupů z domova, a to prakticky jen o statistikách nakažených a mrtvých. Omezené občasné cestování ale bylo v některých případech možné. Zpravodajové tak materiály sháněli pomocí telefonátů a videohovorů se známými nebo kontakty a zdroji, což v některých zemích zůstalo v různé míře dodnes. Velký vliv mělo omezení cestování a styku s lidmi na postu bruselského zpravodaje, který tak přišel o hlavní zdroj informací. I v evropských institucích se ale časem přešlo na online komunikaci, která se ale ukázala být dlouhodobě neudržitelná.

Dopady na osobní život zpravodajů

Pandemie ovlivnila zpravodaje samozřejmě i po lidské stránce. Většina z nich se ocitla v své hostitelské zemi s omezenou možností návratu, nebo dokonce bez možnosti návratu, a to bez rodiny nebo přátel. To samotné by se dalo považovat jako značný stresový faktor, ještě doplněný o to, že od nich bylo potřeba větší pracovní nasazení ve zcela nových podmínkách. Bratislavská zpravodajka Pavlína Nečásková uváděla jako jednu z hlavních překážek osamělost.

„Asi všichni jsme se naučili se přátelit online. No, to bylo samozřejmě asi na tom to nejtěžší. Já jsem tam byla sama, byla jsem tam bez partnera a bez kohokoliv. Ta představa, že člověk zůstane jenom sám, uzavřený mezi čtyřmi stěnami, je hrozná. Ale já jsem tam teda aspoň měla kolegy z českých médií, kteří se díky tomu stali takovou rodinou, takže jsem se občas s nimi i viděla, ale jinak to bylo depresivní.“

Samotu a izolaci ve svých odpovědích uvádí také polský zpravodaj Dorazín. Pandemie ale nabízela pro některé zpravodaje i skoro až romantické scénáře. Pokračuje znovu Nečásková.

„V jeden moment Češi uzavřeli hranici, to bylo v těch dalších vlnách, jak to vždycky na chvíli uzavřeli. A bylo to vlastně takový hezký, že můj přítel nemohl za mnou přijet na Slovensko a já za ním do Česka, ale mohli jsme se potkat ve Vídni. Ale to byl takový ten hezký, dobrodružný moment, na který člověk rád vzpomíná.“

Nečásková k tomu dodává, že izolace a častější práce z domova ale někomu vyhovovala. Nutno ale podotknout, že zpravodaj v Berlíně Václav Jabůrek je na postu se svou manželkou, a ne tedy úplně sám.

„Byl jsem víc doma, vlastně mi to moc v tomhle tom ohledu nevadilo, musím přiznat. Ten zásadní rozdíl je vlastně v tom, že já osobně jsem vděčný za to, že jsem to období těch prvních lockdownů zažil v Německu, a ne v Česku. Společně se současnou ženou jsme si vlastně tenkrát říkali, že kdybychom byli v Česku, tak by ten život byl úplně jiný, protože tam byly lockdowny, zavírání všeho možného a tak dál. Což Německo nikdy moc nedělalo, třeba i k rouškám přišlo docela opožděně.“

I americký zpravodaj Jan Kaliba byl vlastně rád, že nemusel pandemii a těžké uzávěry prožívat s rodinou v Česku, a to především kvůli malým dětem, se kterými pobývá ve Spojených státech amerických.

„Vlastně jsme měli i víc času na rodinný život. Dalo se třeba přes den jít na výlet. Tady uděláš ráno vstup do odpoledne a pak na noc něco aktuálního, ale zbytek dne nic, kvůli časovému posunu. Takže vlastně musím říct, že pandemie nás zastihla, jako rodinu, v ten nejlepší možný čas. Tady nebyly ty lockdowny tak tvrdé, i když samozřejmě to omezené bylo, tak nás zastihla pandemie asi v pravý čas na pravém místě. Navíc s dětmi, které ještě nemusejí do školy. Nemuseli jsme absolvovat takové to připojování se a škola online a dohánění věcí. Na to byly ještě jako hrozně malinké. A i to místo vlastně tady je pro nás asi lepší než v Česku, někde v paneláku, v lockdownu. Tady jsme hned u parku, do kterého se dalo jít vždycky.“

Ne všem ale pandemická omezení vyhovovala. Jak už jsem naznačil, situace byla horší u zpravodajů, kteří jsou na postu úplně sami a v jejichž zemi byly pandemické podmínky méně snesitelné, jak popisuje zpravodajka v Rusku Ivana Milenkovičová.

„Po pracovní i osobní stránce to bylo období obrovské nestability, protože se začaly postupně zavírat hranice. A já jsem se ocitla v situaci, kdy jsem si každý den zakreslovala

do mapy, kudy už se ani teoreticky nemůžu případně dostat domů. Nakonec jsem se ocitla v situaci, kdy už neexistovala žádná obyčejná běžná cesta, jak se dopravit z Ruska do České republiky. Byly zavřené pozemní hranice se sousedními státy, byla přerušena veškerá letecká spojení a do toho ještě padala značná nejistota ohledně reálného stavu epidemie v Rusku, které deklarovalo vlastně po celou dobu pandemie, nejenom na jejím začátku, nějaká čísla, která reálně byla nejspíš asi zlomky toho, co se udávalo.“

To všechno navíc zažívala v Rusku, kde se kvalita zdravotnické péče odvíjí od bohatství, místa, kde se člověk nachází a překvapivě také od toho, odkud člověk pochází.

„Byla tu taky značná nejistota ohledně toho, kde bych skončila, kdybych onemocněla, což se teda stalo, já dodneška nevím, nemám potvrzené, že to bylo covid, ale onemocněla jsem v březnu. V té době, kdy jsme si všichni mysleli, že to může znamenat i smrt. A řešila jsem tehdy, zda se nechat odvézt do nemocnice, kde prostě zavírali lidi na infekční oddělení. Jako cizinec má člověk trošku horší práva coby pacient.“

Milenkovičová se covidem nakazila a dlouho se potýkala s následky nemoci. Posledním repatričním letem se pak vrátila do Česka.

„Několik měsíců jsem pak strávila v Česku, než jsem dostala jednorázové povolení od ruského ministerstva zahraničí, že můžu jednorázově překročit hranici zpátky do Ruska. To tehdy opravdu udělovalo ministerstvo zahraničí. Musel se psát oficiální dopis na jméno Sergeje Lavrova. A museli mi to povolit, musel se napsat přesný čas, přesný let, kterým přiletím. Muselo se to oznámit i FSB, která vykonává zároveň úlohu ruské pohraniční služby.“

Do Česka se pak kvůli pandemii vrátil i blízkovýchodní zpravodaj Štěpán Macháček. Nemoc nechytil, s rodinou se ale obával o vlastní zdraví. A Český rozhlas mu návrat nabídl. Při pobytu v Česku si Macháček uvědomil, co ho na práci zpravodaje naplňuje.

„Vlastně jsme si vyzkoušeli, jaké by to bylo být tady v Česku po návratu. Dost neplánovaně – ačkoliv už stejně každým rokem počítáme s tím, že se vrátíme, a to už několik let. Tentokrát jsme si vyzkoušeli tři měsíce tak nějak natvrdo. Ale ono to samozřejmě zase nebylo totéž, museli jsme tady být zavření a bylo takové nic moc. Moc se nám tu vlastně nelíbilo, možná to v nás utvrdilo to, že když bude možnost pokračovat tam v tom Egyptě, tak bychom výrazně radši pokračovali tam než vrátit se sem. A když nebude možnost tam pokračovat, tak zkusit v Egyptě i něco jiného.“

Asijský zpravodaj Jakš si pak stěžoval na časté karantény při cestování a vyprávěl mi, jak se s izolací na hotelových pokojích vyrovnával.

„Už jsou to dva roky a člověk se tomu zasměje. Ale tenkrát to moc sranda úplně nebyla. Ta první karanténa, to člověk nevěděl, do čeho jde. Jednak strašné papírování, než člověka pustí do toho letadla. Všechna ta pojištění a potvrzení toho karanténního hotelu. Pak na tom letišti mě odvezli sanitkou a pak normálně civilní dodávku do toho hotelu. Super jídlo, třikrát denně excelentní, ale nudil jsem se tam strašně. První dva tři dny jsem spal a pak jsem byl přespaný. Takže jsem nemohl spát. A to jsem měl ještě čtrnáct dnů před sebou, takže jsem si to tam třeba vyměřil. Já jsem měl pokoj, ten byl dlouhý devět metrů a každý den jsem hodinu chodil tam a zpátky, abych se hýbal. No, jenže když jsem dělal ty otáčky, tak mě pak začala bolet kolena. Takže to pak byly takovéhle legráčky.“

Návraty

Při pandemii se z různých důvodů vrátili do Česka na čas tři zpravodajové. Blízkovýchodní zpravodaj Štěpán Macháček z Egypta se s rodinou vrátil na výzvu Českého rozhlasu a částečně i ze strachu o zdraví. Zpravodajka z Ruska Ivana Milenkovičová se vrátila kvůli tomu, že se nakazila covidem, k tomu u ní přetrvávaly následky nemoci. Asijský zpravodaj David Jakš se vrátil, protože rozhlas kvůli čínským úřadům přesouval post z Pekingu do Bangkoku. V další části se zaměřím na jejich působení a práci zpravodaje v Česku.

Konkrétní problémy práce zpravodaje z domova nastiňuje Milenkovičová.

„Snažila jsem se dál pokrývat témata na dálku, samozřejmě člověk nemůže točit reportáže, může dělat nějaké montáže, dělá dál zprávy. Ale nemůže jít na ulici, mluvit s lidmi, zkrátka dělat plnohodnotně zpravodajskou práci a to, co by to mělo obnášet.“

Problémy se sbíráním autentických informací popisoval i Štěpán Macháček, který v konečném důsledku ocenil důležitost zpravodajské práce z místa.

„Tady v Česku nebylo příjemný být závislý na informacích z internetu, ze zdrojů, ať už agenturních, anebo z nějakých sociálních sítí. Některé věci takhle dělám samozřejmě i tam v Káhiře, protože nemůžu být všude, když se něco děje. Tady to ale bylo totálně závislé na tom internetu. Zpátky v Egyptě jsem pochopil, že ten rozdíl v té práci je obrovský. Jestli prostě rozhlas tam zpravodaj má, anebo nemá. Jestli se to dělá tady od stolu, případně že tam někoho posílá krátkodobě. Říkal jsem si, že to je vlastně docela dobře, že rozhlas má ty zpravodaj po světě.“

David Jakš, který byl zpět v Praze kvůli stěhování zahraničního postu, pak přiblížil, jak vypadaly vstupy do vysílání po jeho návratu z postu.

„Asi pět měsíců jsem nemohl zpátky do Asie, tak jsem byl vlastně tady a dělal jsem z domova¹⁵⁴ home office, jako jsme dělali všichni. Radiožurnál si nehrál na to, že ten Jakš tam sedí, neříkalo se, že jsme ve spojení se zpravodajem v Asii atd. Dělal se to z domova, to bylo velké pracovní omezení.“

Všichni zpravodajové, kteří se museli vrátit, tak pracovali z domova. Domů se přesunula tehdy i velká část ostatních pracovníků rozhlasu, kteří nutně nemuseli být na místě na Vinohradské. V zahraniční redakci se to týkalo i například analytiků a komentátorů.

¹⁵⁴ Z Česka

Reakce rozhlasu na pandemii a adaptaci zpravodajské práce

Rozhlas nese za svoje zpravodaje zodpovědnost i po dobu jejich pobytu v zahraničí. Proto je zajímavé, jak se Český rozhlas zachoval v případě celosvětové pandemie.

„Dokážu si představit, že cokoliv bylo potřeba, tak by zařídil. Ale nic takového potřeba nebylo. Já jsem vlastně pak i měla covid, já jsem si ho přivezla z Čech (já jsem zrovna ten příklad, kdy covid na Slovensko přivezli Češi). Všichni z rozhlasu o mě měli velkou péči a psali mi, ať nepracuji, ale já jsem nic zásadního nepotřebovala.“

Toto mi sdělila Pavlína Nečásková. Podobnou zkušenost měla většina zpravodajů. Cítili, že podporu od jejich zaměstnavatele by dostali, kdyby byla třeba. Naštěstí si o ni ale nikdo nemusel říct. Rozhlas se tak snažil pomoci alespoň poskytnutím ochranných prostředků.

„Rozhlas nabízel zpravodajům, že kdo chce, tak se může vrátit z postů. Když jsem se rozhodl zůstat na postu, tak v nějaké chvíli, když rozhlas nakoupil respirátory a roušky, v době, kdy byly velmi nedostatečné, mi poslal šestnáctku respirátorů a rukavice. Tak to bylo roztomilé, že na mě takhle mysleli. A bylo to fajn, protože v tu dobu se opravdu respirátory koupit nedaly a v Belgii bylo dokonce zakázané je prodávat, aby jich bylo dost pro zdravotníky“, vzpomíná Viktor Daněk.

Roušky od rozhlasu ale byly špatně dostupné i pro zpravodajku Milenkovičovou v Rusku a Kalibu ve Spojených státech amerických. Evropská unie totiž zavedla zákaz vývozu zdravotnického materiálu, takže byl problém k nim zásilku s respirátory dostat. K Kalibovi se pak, podle jeho slov, nakonec zásilku podařilo dostat. Milenkovičová pak vzpomíná, že když onemocněla, zprostředkoval jí rozhlas alespoň konzultaci na dálku s doktorem v Česku. Opět specifickou situaci v tu dobu řešil David Jakš. Jemu rozhlas pomohl v momentě, kdy se vracel na svůj zpravodajský post do Asie.

„Byl jsem příjemně překvapený, že když se potom naskytla ta možnost, že se můžu vrátit, ale musím si tam odkroutit tu karanténu, a to musím zaplatit, že sám Radiožurnál – tenkrát Honza Pokorný i David Koubek říkali, že to prostě jde na náklady rozhlasu, že tam chtějí toho zpravodaje, takže tohle musíme obětovat. A pak se to vlastně třikrát opakovalo, takže to bylo od toho zaměstnavatele velice hezké, že si myslím, že by to právě z těch finančních důvodů málokterý mediální dům udělal.“

Všem zpravodajům rozhlas samozřejmě nabídl, že se mohou vrátit zpět, v případě že budou chtít. Vedení ale nikoho podle Václava Jabůrka nenutilo.

„Bylo mi jako naznačeno, že kdybych potřeboval, tak můžu. Ale že je zároveň samozřejmě přání toho rozhlasu udržet to zpravodajství zvenku dál. Takže mi to vyloženě nikdo nerozmlouval a já jsem si i sám vyhodnotil, že to nemá moc smysl. Hlavně člověk i ví, že kdyby se vrátil, tak by neměl moc co dělat. A ještě ze strany toho rozhlasu, myslím si, ale to asi patří k tomu zpravodajskému postu obecně, že člověk je takový jakoby pěšák. A nemá ani potřebu se obracet na pomoc v rozhlasu, u kterého ví, že mu vlastně ani pomoci nemůže, protože ty zdejší reálie jsou prostě vždycky jiné.“

Očkování zpravodajů

Část zpravodajů se nechávala očkovat v Česku. Důvodem bylo, že většina postů je v okolí České republiky a je tak jednoduché dojet si pro vakcínu do domoviny. Konkrétně se tedy v Česku očkoval Martin Dorazín z Polska, Pavlína Nečásková ze Slovenska, vrátil se pro něj z Egypta i Štěpán Macháček nebo i David Jakš z Asie. V Česku se nechala očkovat i Ivana Milenkovičová . Ta k tomuto tématu dodává:

„Kdybych chtěla, tak jsem se mohla nechat naočkovat Sputnikem, ale já jsem nechtěla, protože jsem úplně neměla důvěru v tu vakcínu. Myslím si, že to, co bylo podávané, neodpovídalo těm standardům, které oni deklarovali. A ani tomu, co tedy zjevně vyvinuli – v tom centru vektor v Novosibirsku měli problém obzvlášť s tím druhým komponentem a jeho stabilitou a čistotou. A za druhé, by mi v Evropské unii nikdo neuznal tohle očkování a já jsem se potřebovala pohybovat volně přes hranice, takže jsem se vracela do Čech na očkování Pfizerem.“

S tím ale pak byly při návratu do Moskvy problémy. Očkovací látky používané v Česku totiž Ruská federace neuznávala, jak Ivana Milenkovičová už dříve popsala, samotné ruské úřady se je snažily často diskreditovat. Dodržování protipandemických opatření ale bylo v Rusku volněji kontrolováno.

„V jednu chvíli, když zaváděli QR kódy pro očkované, podmiňovali tím třeba vstup do restaurací a tak, tak jsem byla jaksi v nevýhodě. Ale v praxi to stejně nikdo v Rusku neřešil. Pamatuji si loni v prosinci nějakou služební cestu, to byl Jekatěrinburg. Tehdy jsem si musela udělat PCR test, abych mohla v hotelu na služební cestě na snídani, protože jsem neměla QR kód po očkování ruskou vakcínou. Ale to je všechno. Necítila jsem se nějak zvlášť limitovaná.“

Ve svých zemích se tedy nechali naočkovat ostatní zpravodajové, Václav Jabůrek v Německu, Viktor Daněk v Belgii, Jan Kaliba ve Spojených státech a Jaromír Marek ve Velké Británii. Většina z nich podstoupila očkování v cizí zemi, protože na ně jako na novináře přišla řada dříve, než by na ně přišla v Česku. Jak uvádí například Jabůrek:

„Já jsem se mohl nechat očkovat tady v Německu poměrně rychle, protože jako novinář jsem byl v prioritní skupině. Takže já jsem měl svoje očkování tuším už v dubnu 2021 a žena se očkovala v Česku až o osm týdnů později. Měl jsem tedy docela náskok. Co se týče lidí z mojí věkové kategorie v Česku, tedy ročník 93, v té době neměl očkování prakticky nikdo, pokud to nebyl zdravotník. My jsme byli hned v nějaké další skupině společně s učiteli a tak dál. Novináři tam byli zmíněni jako prioritní skupina, proto jsem se nechal očkovat v Německu. A to platí i o všech ostatních dávkách.“

Podobně na tom byl i Jan Kaliba. Podle něj byli novináři mezi prioritními skupinami i ve Spojených státech amerických. K vakcíně se ale dostal dřív díky přebytku očkovacích látek v nedalekém městě.

„Už na některých místech, kde postavili ty větší očkovací centra, hlavně na venkově, ten zájem opadával. Už prostě měli místa, takže to pak vlastně zrušily přednostní kategorie a rozšířili to na všechny. My jeli hnedka první den, nebyl problém pak chytit termín a jeli jsme asi 100 kilometrů za Washington do venkovské oblasti, kde už byly normálně volné termíny na očkování na začátku dubna 2021.“

Podobně na tom byl i Viktor Daněk v Belgii.

„Nechal jsem se očkovat tam, protože Belgie měla opět velmi dobře zvládnutý systém očkování samotného. A přestože nakupovala očkovací látky o něco později než jiné země, měla v tom na začátku docela zpoždění. Je to administrativně složitá země. Potom rozběhli systém očkování i pro cizince, rozesílali dopisy v nějakých vlnách, jak jim to dávalo smysl z virologického hlediska. A očkoval jsem se vlastně ještě o něco málo dřív, než kdybych se byl očkovat v Česku. Ten systém fungoval velmi dobře, takže obě očkování jsem absolvoval v Belgii.“

Viktor Daněk byl pak přítomný při obrovském diplomatickém úsilí, při kterém zástupci zemí Evropské unie vypracovali takzvaný covid pas, tedy mezinárodně uznávaný systém ověření bezinfekčnosti pomocí QR kódu.

„Ty covid pasy zajišťovaly vlastně mezinárodní uznávání, ať už testu, anebo očkování, nebo protilátky. Ten QR kód prostě fungoval univerzálně, to se podařilo vlastně v rekordní době. To byla asi jedna z nejrychleji schválených legislativ v dějinách EU.“

K problémům pak docházelo při návratu ze zemí jiných než těch v Unii, jak mi popsal Jan Kaliba, když se do Česka vracel ze Spojených států.

„Byl problém s uznáním, Český rozhlas o tom natáčel reportáž v Drážďanech, kam musel jeden můj známý Čech, který se vrátil z Ameriky. V Německu mu vydali certifikát, který pak uznávali i v Česku. Jinak to podle úřadů nešlo. Konkrétně já měl normálně kartičku CDC, to je středisko pro kontrolu a prevenci nemocí tady pod americkým ministerstvem zdravotnictví. Tak jsem měl prostě tu kartičku, která neexistuje v elektronické podobě. Měl jsem i elektronické potvrzení od státu Maryland, kde jsem byl očkovaný, které teda nemá takovou univerzální platnost. Ale zas to bylo elektronické, takže jsem měl všechny možné dokumenty, co jsem mohl získat.

Ale stejně, když jsem přijel do Česka, tak si s tím nikdo nevěděl rady. Úřady to dlouho neuznávaly, nebylo to propojené, pak teda už teoreticky ano, ale v praxi to nikdo neznal. A často tak nikdo nevěděl, co s tím dělat. Nakonec se mému doktorovi nějak podařilo to zprocesovat a vydal to české, potažmo evropské potvrzení, které jsem tady ve Spojených státech od té doby nepoužil.“

Podobné problémy, i když ne tak zásadního rázu, zažil při cestování i reportér David Jakš.

„Měl jsem tu tečku, ale vždycky jsou země, kde papír je papír. Takže kolikrát se mi stalo, že jsem jim ukazoval tu tečku i v angličtině, ptali se mě: Nemáš papír? Vyžadovali to. Když jsem někam letěl, říkal jsem si, ať nezapomenu pas a očkovací papír.“

V roce 2020 vypukl konflikt mezi Arménií a Ázerbájdžánem o Náhorní Karabach¹⁵⁵. Na místo se uprostřed pandemie vypravil Martin Dorazín. Podle něj ale protipandemická opatření nehrála při cestě na místo takovou roli.

¹⁵⁵ HOSENSEIDLOVÁ, Petra. *Před rokem skončila válka v Karabachu. V Baku se slavilo, v Jerevanu demonstrovalo proti vládě* [online]. ČT 24 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3398544-pred-rokem-skoncila-valka-v-karabachu-v-baku-se-slavilo-v-jerevanu-demonstrovalo-proti>

„Já jsem měl to štěstí i tu smůlu, že vlastně v Karabachu, v Ázerbájdžánu, v té arménské enklávě, vypukla válka. V době covidové jsem tam tedy odletěl, tam jsem prodělal ten první výmaz, který byl podmínkou vstupu do Náhorního Karabachu ze strany Arménie. Všechno proběhlo normálně, nikde na letištích po mně nic nechtěli. Já jsem měl hrůzu z toho, že když poletím s nějakým přestupem, takže tam vzniknou nějaké problémy. Tehdy ještě nebylo očkování. Nebo už bylo, to si nejsem úplně jistý, ale dopadlo to úplně nad očekávání dobře. A já jsem doletěl do Jerevanu úplně bez jakékoliv covidové kontroly, ani mi neměřili teplotu, na nic se mě neptali. Ano, to už byly certifikáty, takže nezkoumali, nikdo nechtěl nic vidět, já jsem z toho covidu vlastně na víc než dva měsíce vypadl, a to bylo bohužel kvůli válce, ale bylo to takové osvěžení té covidové šedi.“

Rozdíl požadavků na pokrývání pandemie z newsroomu z Prahy a informace, které měli zpravodajové dostupné na místě

Jak už jsem v úvodu práce uváděl, zpravodajové mají díky svému postavení a pozici (jak kariérní, tak zeměpisné) jedinečnou možnost pozorovat a porovnávat zpravodajství v zemi, kde jsou umístěni se zpravodajstvím v Česku. Monitoring zpravodajství v cizím státě jim pak také umožňuje pozorovat rozdíly v tom, co po nich požaduje informačně newsroom v Praze, oproti tomu, co vydávají média v cizí zemi.

Ohledně požadavků newsroomu Českého rozhlasu, konkrétně Radiožurnálu, se většina zpravodajů shodla na tom, že ze začátku pandemie byla nejpožadovanější aktuální covidová čísla. O tom mi vyprávěl například Jaromír Marek, který řekl, že si vlastně zpětně skoro nepamatuje, jak mohl přes čtyři měsíce vysílat jen o číslech. To, že se ze zpravodajů stali na krátký čas jen „hlásiči čísel“, komentuje třeba Václav Jabůrek z Německa.

„Newsroom chtěl v podstatě jako vždycky jenom čísla, takže já jsem byl dvorní statistik a každý den jsem přinášel čísla... Tam člověk potom začal napodobovat třeba i ten styl německých médií, protože zadání z toho newsroomu bylo dost vágní. Byl jsem prostě jeden do počtu, který rychle řekne, kolik set nakažených je za den a kolik jich umřelo. A do toho vlastně už jenom to, jaká opatření tam jsou, vlastně ani na to se neptali, protože to nikoho nezajímalo, protože nikdo nemohl za hranice. Ale co ta německá média dělala, co nedělala česká, bylo vysvětlování. A to právě byl ten obrovitánský rozdíl.“

Podobný rozdíl vnímal například i zpravodaj v Bruselu Viktor Daněk, který si například i všiml, že tamní média veřejně vysvětlují i způsob vybírání respondentů.

„Byl to velice zajímavý střet, to srovnání těch dvou zemí, protože ta zkušenost byla úplně jiná. Belgie vlastně už s tou první vlnou patřila mezi ty nejvíce zasažené země, co se týkalo smrtnosti. Belgické zpravodajství bylo, mám pocit, mnohem klidnější. A přispělo to k takové zklidněné atmosféře v Belgii, která byla v příkrém rozporu s tím, co jsem viděl v Česku, kde se třeba zbrkle vykupovaly obchody. To v Belgii nebylo. A velmi k tomu přispívala jednak média, která se velmi zdrženlivě chovala k expertům a dávala prostor opravdu jenom ověřeným lidem, velmi pečlivě zdůvodňovala, proč nějakému expertovi dávala prostor, že to je třeba někdo, kdo se tím zabývá tolik a tolik let na univerzitě.“

Zkrátka vždycky zdůvodňovala, proč někdo k danému tématu mluví. Ta situace tak byla mnohem přehlednější.“

Zpravodajové ale celkově nevnímali, že by po nich newsroom v Praze vyžadoval diametrálně odlišné informace, než jaké byly dostupné z médií v dané zemi. Podle Jaromíra Marka to vyplývá i z povahy práce zpravodaje.

„Zpravodaj je ten, který tu agendu víceméně nastavuje, protože ten ví, co v té zemi se děje atd. Vzhledem k tomu, že to byla prostě témata jasně daná, neřekl bych, že existoval nějaký rozpor mezi tím, co člověk na místě viděl nebo četl a tím, co by chtěla ta centrála. Skoro bych řekl, že vlastně to bylo míň, protože se ze všeho stalo najednou takové mono téma.“

V tom se s bývalým zpravodajem v Londýně shoduje i například Martin Dorazín i David Jakš, který dodává: „Zpravodajský post bere člověk i jako prestiž. Když už ti někdo tu práci musí zadat, tak to vlastně znamená, jako že moc nevíš, co se ti tam děje. Když v tom newsroomu musí vzít někdo vzít Reuters a říct „Hele, řekněte Jakšovi, ať něco pošle...“ To by mě spíš štvalo.“

Opačný problém měl Viktor Daněk, který si časem založil účty na sociálních sítích (Twitter, Youtube), kde veřejnosti sděloval informace, na které třeba ve vysílání Českého rozhlasu nebyl prostor, nebo o ně nebyl takový zájem.

„Na počátku, když bylo to vakuum, jsem neměl tolik možností vstupovat do vysílání. Tak jsem pocíťoval takový vnitřní dluh, byla to pro mě nepříjemná situace. Měl jsem dojem, že se kolem mě děje spousta důležitých věcí, o kterých by bylo třeba mluvit v tom vysílání, které se třeba týká lidí v Česku, ale není na to prostor. Tak jsem hledal alternativní kanály, založil jsem si třeba Youtube kanál. Začal jsem být mnohem aktivnější na Twitteru než dřív. Přibylo mi taky hodně followerů v té době. Protože mám pocit, že i ti lidé, nějaký segment, malá část lidí chtěla vidět víc o tom, co se děje v zahraničí. Když jsem dělal třeba tweety o tom, jak se žije s covidem v Belgii v době, kdy tady v Česku panoval ten chaos a tam byla ta situace mnohem přehlednější, tak to mělo docela velkou popularitu na Twitteru. Lidi mě docela sdíleli, protože to bylo zajímavé, to srovnání, že to jde dělat jinak v zemi, která je vlastně administrativně mnohem komplikovanější a paradoxně méně funkční než Česko. To se ale brzy změnilo, zase o mě zájem byl až v tom vysílání, takže můj Youtube kanál velmi rychle usnul.“

Daněk také uvádí, že podle něj se právě na unijní úrovni děly věci, které ovlivňovaly Česko a další směrování pandemie. Tyto události ale ve vysílání Českého rozhlasu po dobu šíření covidu zastíňovalo domácí zpravodajství.

„Měl jsem pocit, že se opět dějí věci, které se bytostně týkají lidí v Česku, ale ty informace se k nim nedostávají. V Česku se rozběhla taková bizarní debata, a to byla vlastně zčásti moje motivace, proč jsem přišel s tím Youtube kanálem. Bizarní debata o tom, že jako zdánlivě selhala Evropská unie, když nezabránila vstupu covidu na území EU, unijních zemí. A všichni se ptali, k čemu teda ta Evropská unie je. No, úplně se to minulo s nějakou realíí toho, jaké kompetence jednak Evropská unie má a co skutečně ta Evropská unie dělala v tu chvíli. Že bylo spousta věcí, které se odehrály na unijní úrovni, které velmi pomáhaly zemím jako Česko, ale ty informace se k lidem vůbec nedostaly. Totálně narazily na bariéru rozhodování těch, na té editorské úrovni, pro které bylo totální prioritou to, co se dělo v Česku.“

Podobně se cítil i Jan Kaliba ve Spojených státech. Dění tam ale nemělo takový vliv na Čechy. Podle Kaliby prostě ve vysílání Českého rozhlasu nebyl prostor na všechny aspekty pandemie v Americe. Konkrétně šlo o to, jak a komu byla dostupná zdravotní péče a v jaké kvalitě.

„Není to asi úplně pro české publikum tak zajímavé a není po tom taková poptávka. Byl to ten stav zdejšího zdravotnictví, hlavně to, jak je elitářský. Prostě, když máš peníze na dobré pojištění, tak jsi klient, a to zdravotnictví je pro tebe vynikající. Ale když máš horší pojištění, nebo na něj nemáš vůbec, tak tady prakticky umřeš na ulici, když to přeženu. Ale to se reálně děje... Tohle taky dost odhalovalo, jak na tom jsou různé jako etnické skupiny – úmrtnost mezi černochoy nebo původními obyvateli byla šílená oproti bělochům. A to samozřejmě souvisí se životosprávou a s tím, k jakým potravinám (jako levným nebo drahým) se ty skupiny dostanou. Ty komorbidity tam zrovna při covidu hrály roli, takže se to vlastně na tomhle dalo asi i novinářsky ukázat. Ale není to zrovna téma, o kterém by, navíc v té situaci, byl v Česku zájem.“

Naopak omezení toho, co chtěla vysílací centrála v Praze, cítil Štěpán Macháček, a to kvůli látce, kterou Egypťané využívali jako léčebný přípravek při nákaze covidem.¹⁵⁶

„To byl Ivermektin, který tam hodně lidí používali, hodně se to kupovalo v lékárnách, dokonce to zkoumali tamní lékaři. Jestli to skutečně může nějak pomoci při léčbě, nebo spíš prevenci covidu. A dokonce byli nějakí Češi, co si vozili velké balíky domů. Tam to bylo skoro zadarmo, já jsem říkal, že se o tom dá samozřejmě povídat i kriticky. Ale říkali: Ne, radši ne, tohle vůbec nebudeme pouštět do vysílání. Odůvodnění bylo, že by to bylo návodný.“

Státní úřad pro kontrolu léčiv dále uvádí, že „Ivermektin nebyl dosud nikde na světě registrován jako léčivý přípravek proti covidu-19.“¹⁵⁷

¹⁵⁶ Jen připomenu, že ji Evropská léková agentura nedoporučila a neschválila k užití.

¹⁵⁷ BRUNCLÍKOVÁ, Klára. *Použití ivermektinu pro léčbu nemoci COVID-19* [online]. SÚKL [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.sukl.cz/sukl/pouziti-ivermektinu-pro-lecibu-nemoci-covid-19>

Posluchačská přehlčenost covidem a reakce zpravodajů

Několikrát zmiňovaná monotematicnost pandemie se postupem času musela projevit i v „únavě posluchačů“. Jak uvedlo několik zpravodajů, v počátku šíření nemoci se cítili spíš jako *dvorní statistici*, podle zpravodaje Jabůrka jim připadalo, že z toho posluchači musí být otrávení.

„Myslím si, že to musel být květen, červen, kdy jsem si už říkal, buďto to přepálíme, takže už ti lidé budou úplně otrávení z veřejnoprávních médií, protože informují jenom o jednom problému, anebo se budeme snažit nějakým způsobem balancovat a občas mluvit i o nějakém jiném tématu. Já si upřímně řečeno myslím, že jsme možná alespoň v určitém období měli trošku zvolnit a víc sázet na tu rozmanitost, díky které jsme nemuseli některou část té společnosti obrátit k názorům, že jsme až příliš moc zaměřeni na koronavirus a přehlízíme jiné fenomény, nebo jiné problémy světa. Byla to trumpovská doba, sledovali jsme i dění v Afghánistánu a tak dále. Určitě si pamatuju, že jsem dlouho naznačoval nebo čas od času nabídl nějaké nekoronavirové téma a pak jsem zjistil, že o to není vůbec poptávka.“

I tak se ale zahraniční zpravodaj v Německu snažil nabízet témata alespoň příbuzná covidu a nabídl témata lidí, kteří žijí na hranicích s Německem a v sousední zemi pracují. Reportáž, na které se podílel s Ladislavem Novákem, pak vyhrála *Česko-německou novinářskou cenu*. Podle Jabůrka je ale možné, že se téma dostalo do popředí i kvůli pandemii.

„I třeba téma pendlerů v určitých momentech bylo už příliš exponované, ve skutečnosti to bylo hodně okrajové téma, jestli se mu nedával až příliš velký prostor. Čistě kvůli tomu, že to byl dopad pandemie a je to hrůza. Ta korona v některých okamžicích vytěsňovala úplně všechna jiná témata.“

Příběhy lidí o tom, jak je ovlivňoval covid, se tedy staly takovým „kompromisem“. Nereférovalo se přímo o pandemii, ale o jejích důsledcích na společnost a její okolí. Právě taková témata pak byla ve vysílání žádaná, místo prostého sdělování opatření a čísel. Jak uvádí např. Jaromír Marek.

„Třeba si vzpomínám, když vyšly nějaké průzkumy a čísla, že během covidu se změnilo ovzduší v Londýně. Prostě nejezdila auta a tak dál. To člověk vždycky zajásal, že má nějaké téma, které je trošku jiné než to, kolik lidí zase umřelo. Pak se třeba objevil dědoušek kapitán Tom Moore. Ten, co slavil své sté narozeniny tím, že chodil po té zahradě pořád dokola. Tak to byla úplná senzace, protože sice tam byl ten covid, vybíral na ty zdravotníky, ale vybral strašný prachy, ale bylo to trošku něco jiného. Nebylo to furt o tom, jak nemocnice praskají ve švech a márnice prostě nestíhají uskladňovat.“

Ne všechny podobné „dopady na společnost“ byly tak pozitivní, míní Štěpán Macháček.

„Covid zlikvidoval egyptskou kavárenskou kulturu totálně, protože zakázali vodní dýmky. A bez vodních dýmek tam nikdo nechtěl, do těch kaváren. A vlastně z tohoto důvodu hlavně ty ulice byly smutné. Ono se to zase postupně vrátilo, protože ten zákaz nějak platí a už to nikdo ale nedodržuje. Pak si vybavuju takové vtipné historky – když tam třeba byla povinnost nosit roušky, tak u bankomatu si lidi tu roušku vždycky předávali, když si vybírali.“

V tom období byly zpravodajové rádi za každé možné cesty do terénu. Vzpomíná Pavlína Nečásková, která se díky plošnému testování na Slovensku dostala do romské osady.

„Myslím si že, když mohl člověk vyrazit do terénu, tak za to byli posluchači rádi. U mě to byla ta romská osada. Byla to taky věc, kterou jsem vyhodnocovala tady s vedením, bylo to totiž v té první vlně, první dva týdny, kdy byla obrovská panika. Takže to mohlo působit, že vydat se do romské osady není úplně ideální. Pak člověku došlo, že oni tam nemají moc nad tím, jak se to šíří. Takže oni tam spíš byli naštvaní, že tam jezdíme jako novináři, přitáhneme viry.“

Další zpravodajové si od reportování o covidu „odpočinuli“ díky dalším tématům a událostem, které se v období pandemie udály. Například Martin Dorazín pokrýval konflikt mezi Arménií a Ázerbájdžánem.

„Válka v Karabachu to trošku přerušila, o to byl velký zájem, protože to bylo zase něco úplně jiného, než na co byli zvyklí jak editoři, redaktoři, tak posluchači.“

Téma, které v Americe i ve světě přerušilo nekonečné zprávy o pandemii, byla smrt Afroameričana George Floyda a bouřlivé protesty, které jeho smrt vyvolala. Floyda v květnu roku 2020 v americkém Minneapolisu při zatýkání udusil jeden ze zasahujících policistů. Jeho smrt vyvolala masivní protesty po celé zemi, které odsuzovaly policejní násilí. Některé demonstrace doprovázelo další násilí, střety s policií, rabování a ničení majetku.¹⁵⁸ Podle Kaliby právě tato událost (a také blížící se prezidentské volby) zastínila pandemii.

„Tady to bylo trošku rozbořené tím Georgem Floydem, těmi demonstracemi. A navíc se blížily volby, takže tím se to vlastně rozředilo. George Floyd umřel někdy na konci května a okamžitě jsem do toho vplul a pohyboval se od té doby v terénu a řešil hodně tuhle linku. A volby byly vlastně pak v listopadu a v momentě, kdy končí léto, tak už je to hodně silné téma. A tentokrát to bylo navíc opravdu extra vyhocené. Já jsem ten pocit nikdy neměl, protože po těch třech měsících do toho vstoupila dvě obrovská společenská témata: protesty proti policejnímu násilí a rasismu a prezidentské volby.“

Přesycenost zprávami o pandemii nepřišla ani v případě Viktora Daňka, podle kterého pak na čas zastínily dění v Bruselu české volby.

„V mém případě vlastně úplně nepřišla, protože se hodně měnila ta témata. Možná zhruba v období krajských voleb se zase hodně upřela pozornost do Česka směrem od té EU. A úplně se tam vlastně nevrátila, přestože to bylo období nákupu těch vakcín, kdy s tím Česko mělo velké problémy a opět se svalovala vina na EU. Pak se ukázalo, že to je teda trochu jinak, že Česko nezvládlo objednávky. To je ten podzim 2021. V té době už toho začalo být moc a zhruba v té době jsem začal nejvíc vykrývat jiné věci než jenom tu pandemii. Už začala být poptávka i po tom, čemu my říkáme ředění toho zpravodajství, aby toho už nebylo tolik.“

¹⁵⁸ *How George Floyd Died, and What Happened Next* [online]. New York Times [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/article/george-floyd.html>

Politické dění zastínilo pandemii i například v Rusku, kde se řešila například otrava opozičního politika Alexeje Navalného nervově paralytickou látkou novičok. Politik byl pak převezený do Německa na léčbu, po návratu do Ruska byl zatčen. Soudy ho poslaly na více než 10 let do vězení.¹⁵⁹ Zpravodajka v Rusku Milenkovičová uvádí, že newsroom Českého rozhlasu posléze přešel zpět na hlavní téma, tj. covid-19.

„V Rusku se děly tehdy podstatnější vnitropolitické i zahraničněpolitické věci. Ne vždycky to úplně stejným způsobem reflektovali i editoři vysílání, kteří zkrátka až do února 2022 hodně tlačili covidová témata, opatření, a to často i prvoplánově. Podle mého názoru se snažili do nějakých covidových speciálů, nebo celých vysílacích bloků, zařadit příspěvky právě ze zemí, kde mají zpravodaje – byť pro českého diváka to úplně nebylo třeba relevantní to porovnání. A asi jsem měla pocit, že to jenom vyplňuje čas a prostor v tom vysílání a vyvolává iluzi jakési pestrosti. Ale v té době už se vedla jednání v normanském formátu, prostě jezdili západní politici, podávali si dveře v Kremlu a zbývaly týdny do invaze.“

¹⁵⁹ *Alexey Navalny timeline: From poisoning to prison* [online]. Al Jazeera [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/19/hold-alexei-navalny-timeline-from-poisoning-to-prison>

Reakce tehdejšího vedoucího redakce Davida Koubka

Po rozhovorech se všemi zpravodaji jsem přes aplikaci WhatsApp kontaktoval Davida Koubka, který až do roku 2021 vedl zahraniční redakci a s ní i síť zpravodajů. V několika otázkách jsem se ho otázel na to, jak právě on jako vedoucí pracovník rozhodoval o některých záležitostech, co konkrétně mohl pro zpravodaje v zahraničí udělat.

„Rozhlas se snažil vždy vytvořit zpravodajům takové podmínky, aby podávali co nejlepší výkon (pokud odečtu různé administrativní zátěže, těch bylo někdy až moc, ale jinak to moc nešlo). Takže při covidu jsme se také snažili, nicméně bylo to hodně na bedrech každého zpravodaje, protože všude byla situace úplně jiná. Samozřejmě jsme co nejvíc vycházeli vstříc tomu, aby měli hlavně bezpečné podmínky, aby se mohli rozhodnout podle vlastního uvážení, snažili jsme se co nejvíce konzultovat to, co je dobré udělat. Dokonce jsme i posílali zásilky hygienických potřeb, respirátorů apod., což se někdy nepovedlo, protože se nesměly ani vyvážet, bylo na to v každém státě embargo. Ale co šlo, jsme udělali.“

Jak z rozhovorů většinou vyplynulo, část zpravodajů měla pocit, že v prvních fázích pandemie pouze *papouškují* čísla do vysílání. I tomu se Koubek snažil bránit.

„V jednu dobu, když jsem nabyl dojmu, že covidových čísel a různých statistik je už moc, jsem zakázal newsroomu vytvářet pro vysílání zprávy s těmito statistikami. Instruoval jsem kolegy, aby v případě, že po nich editoři či zprávaři budou chtít takové údaje ze zahraničí napsat, odmítli, a pokud na tom budou trvat, aby je na mě odkázali. Můj argument, který jsem i předával dál kolegům či na poradách, byl ten, že:

- a) statistiky bez srovnání nic moc neřeknou, s tím, že by se neměly využívat pro to, aby ‚ohromily‘ velikostí čísel.
- b) Každá země je v jiné vlně, tím pádem toto srovnání také není příliš platné a konzumenti zpráv si z něj vlastně nic nevyvodí.
- c) Statistiky nejsou úplně srovnatelné, protože každá země měla jinou metodiku sběru dat, proto mohla čísla hodně ‚lítat‘.

Snažili jsme se postihovat spíš významné trendy, skoky, když už šlo o čísla, spíš doprovázet skutečné dění, ne jen čísla pro čísla. A zároveň se zaměřit na zprávy, které dávají příklad, inspiraci, ať už dobrým, nebo špatným směrem – tedy opatření, objevy, vakcíny a podobně.“

Část zpravodajů se z různých důvodů vrátila ze svých postů zpět do Česka. Na začátku pandemie byla totiž situace nejasná. Český rozhlas podle Koubka proto v jednu chvíli i zvažoval, zda zpět do Prahy nepovolá všechny své reportéry v zahraničí.

„Zvažovali jsme to, některé jsme povolali zpátky, protože jsme měli obavu, že by se nemuseli dostat zpátky. Asijský zpravodaj se už tehdy kvůli utahování šroubů vůči cizincům a novinářům v Číně přesouval do Thajska, to jsme uspíšili, protože v Číně spadla covidová klec. Nakonec jel do ČR. Pak jsme povolali složitě zpět zpravodajku z Ruska - tam jsme docela váhali, nakonec ale cizince z Ruska téměř evakovali, tj. složitě jsme ji dostávali zpátky, podobně zpravodaje z další ‚nezápadní‘ (tj. nerozvinuté) země, z Egypta. Zpravodaj v USA tam byl s rodinou, toho jsme nechali přesto, že se ukazovalo, že hranice se také dost těsně zavřou, no, a lidé v EU zůstali na místech – tam jsme věřili, že se státy na výměně lidí nějak dohodnou a umožní. Ale ano, zvažovali jsme u každého jeho stažení. Přistupovali jsme k tomu individuálně i s ohledem na to, že by měli na místě zůstat, ale jen pokud budou v bezpečí vzhledem k nepředvídatelnosti chování covidu i úřadů.“

I vedení zahraniční redakce si všímalo jistého monotónního pokrývání pandemie. Právě kvůli tomu se Koubek snažil hledat témata, která nebyla čistě jen o pandemii.

„Nevím, kdy přehlcenost přišla, ale nejspíš to bylo v době, kdy už byl covid všude a najednou se neřešilo, kam se nově dostane, rozjetý vlak počtu a přívalu zpráv o covidu bylo nutno nějak udržovat v chodu. Tohle je spíš moje povšechné hodnocení, nedovedu říct přesně kdy, byl to velký fofr. Ale kromě zákazu statistik a čísel jsem vydal pokyn, abychom se snažili dávat vždy i nějaké dobré zprávy, a nezapomínali na ostatní věci, pokud možno pozitivně naladěné, zajímavosti, přírodu, kulturu (pokud byla), nebo nějaké dobré skutky ohledně covidu (viz výše slova o inspiraci). Snažil jsem se proti ohromení a zavalení covidem vystupovat i na poradách, nechtěl jsem se vzdát jako i při jiných příležitostech dříve, kdy se, dle mého názoru, příliš masivně a přespříliš informovalo o přírodních katastrofách, amokových útocích apod.“

Diskuse a náměty na další studie či další možné rozšíření práce

Do práce by se určitě dala zahrnout i činnost létajících zpravodajů Českého rozhlasu. Tedy reportérů, které rozhlas vysílá do míst, kde se aktuálně děje zpravodajsky důležitá událost, ale rozhlas tam nemá stálého zpravodaje. Jde o typ padákového zpravodajství. Práce těchto lidí se v Českém rozhlasu při pandemii *smrskla* na vysílání z domova, nebo doprovázení politiků při případných zahraničních cestách. I tito zpravodajové pak občas vyjíždí i za neaktuálními tématy na zahraniční zpravodajské cesty, které jsou plánované často i několik měsíců dopředu. Právě tyto cesty často za místními zajímavostmi jsou pak námětem pro pořady nebo reportáže. Osobně mám informaci o několika takto plánovaných cestách, které byly kvůli pandemii zrušeny. Zajímavé by pak bylo zkoumat i to, jak se při pandemii změnilo pokrývání cest politiků.

Z kvantitativního hlediska by mohlo být zajímavé analyzovat počet vydaných zpráv a příspěvků od zahraničních zpravodajů a jejich přepis na web iRozhlas, kde jsou označeni štítkem od stálého zpravodaje.

Podobné rozhovory by pak mohlo být zajímavé vést i se zpravodaji České televize. V takovém případě by mohlo být součástí studie i to, jak při pandemii probíhala spolupráce zpravodaje a kameramana, jak šíření nemoci covidu tento pracovní vztah ovlivnilo.

Samostatně by se pak další práce mohla věnovat třeba konkrétním postupům a opatřením, která mediální domy (veřejnoprávní i soukromé) po pandemii zavedly. Nemusí se jednat jen o úpravy na zahraničních postech, ale i v redakcích. Zároveň by mohlo být zajímavé zaměřit se na to, zda redakce zavádějí pro své pracovníky nástroje ke zvládnutí pracovního stresu nebo zvládnutí náročných pracovních situací.

Další výzkumy by mohly být směřovány i na to, zda přílišná *novinářská fascinace* covidem v některých případech nezastřela jiná, důležitá světová témata, o kterých se dalo referovat daleko více s předstihem, která by se dala za určitých podmínek i předvídat.

Limity výzkumu

Limity práce vidím hlavně v tom, že jde o polostrukturované rozhovory o více než téměř tři roky staré události. Zpravodajové a posléze i jejich vedoucí tak mohli některé pasáže neúmyslně zkreslit nebo opomenout.

Problém pak také mohl nastat i ve způsobu pořizování některých rozhovorů. Zpravodaji Martinu Dorazínovi jsem kvůli jeho specifické situaci otázky posílal písemně, on mi poté odpovědi nahrál. Nemohl jsem se ho tak na některé věci doptat. Podobná situace nastala i při komunikaci s Davidem Koubkem, který mi na mé písemné otázky také odpovídal písemně. I proto jsem rád, že se mi podařilo rozhovor s většinou zpravodajů uskutečnit osobně.

Je možné navrhnout, že jako kolega zpravodajů jsem ve střetu zájmu, když s nimi provádím rozhovory. Nejsem si ale vědom jakéhokoliv způsobu, který by to mohl negativně ovlivnit jejich výpovědi, nebo jejich chování vůči mně.

V práci jsem mohl také s výsledky analýzy více konfrontovat vedení Českého rozhlasu a zjišťovat, jaká opatření zavedlo, či jak by zpětně postupovalo jinak, nebo které kroky naopak hodnotí pozitivně. Od pandemie se na vedoucích pozicích v rozhlase vystřídalo několik lidí napříč odděleními. Mohlo by být zajímavé zjišťovat reakce nových vedoucích a polemizovat s nimi nad jejich hypotetickými kroky, v případě, že by po dobu šíření covidu-19 danou oblast zpravodajství vedli oni. I to by mohlo ale vystačit na samostatný další výzkum.

Závěr

Každého ze zpravodajů Českého rozhlasu zastihla pandemie v jinou osobní i kariérní dobu. Všichni se ale shodli na tom, že kvůli šíření nemoci po světě museli výrazně změnit styl svoji práce. Nejprve po nich lidé šéfující vysílání chtěli pouze referování o počtech nakažených a zemřelých z regionu, ze kterého vysílají. Potom se ale velká část z nich snažila hledat osobní příběhy lidí a institucí, jejichž běžné fungování pandemie ovlivnila. Pomyslný *pandemický maraton* pak u většiny z nich přebila aktuální agenda daného státu, jako například nepokoje, soudní procesy, schvalování legislativy důležité pro Česko na úrovni mezinárodních organizací či válečné konflikty.

Každý ze zpravodajů musel kvůli pandemii a opatřením změnit styl své práce. Všichni si stěžovali na omezování cestování, a to jak vnitrostátního, tak mezistátního. To vyústilo v častější používání videohovorů a telefonických hovorů, které částečně v některých oblastech zůstalo dodnes.

Část zpravodajů se kvůli pandemii vracela. Každý ale z jiných důvodů. Ať už to byla obava z nemoci, nakažení nemocí, nebo stěhování ze zahraničního postu. Všichni ale časem vyhodnotili, že bude pro rozhlas lepší se na místo svého původního stanoviště v zahraničí vrátit.

Některým zpravodajům izolace v domovech a další protipandemická opatření nevalila, nebo pro ně v zemi, ve které pracovně působili, nebyla tak přísná, jako by byla v Česku. To ale povětšinou platilo pro ty zpravodaje, kteří jsou na postu s rodinou nebo minimálně s partnerem. Pro ty, kteří byli v cizí zemi v době pandemie nasazeni bez příbuzných nebo partnerů, to bylo období samoty a izolace.

Očkování u zpravodajů, kteří ho podstoupili v zahraničí na svých postech, bylo většinou dostupnější než v Česku. Někteří zpravodajové díky své profesi nebo nezájmu okolí přišli na řadu i o několik měsíců dříve než většina obyvatel České republiky. Velká část zpravodajů ale dostala očkovací látku proti covidu ve své vlasti, tedy v České republice. Důvody byly různé, často buď blízkost k domácímu očkovacímu centru, nebo nedůvěra v místní očkovací látku, ve vakcinační infrastrukturu.

Do vysílání Českého rozhlasu se povětšinou dostalo vše, co zpravodajové nabídli. Důvodem je povaha jejich práce, kdy samotný zpravodaj vysazený na místě je expertem na danou oblast a v prostředí sám žije. O aktuálních událostech má tak mnohdy daleko

větší přehled než editoři a redaktoři v Praze. Zájem často nebyl o okrajová témata, na která není v běžném režimu příspěvků prostor. Stávalo se ale, že kvůli covidu-19 se ne vždy dostalo na témata, která přímo ovlivňovala dění v České republice i ve světě.

Použitá literatura

Literární zdroje

BRO, Peter. Constructive journalism: Proponents, precedents, and principles. *Journalism* [online]. 2019, **20**(4), 504-519. ISSN 1464-8849. Dostupné z: doi:10.1177/1464884918770523

BUCHANAN, Marla a Patrice KEATS. Coping with traumatic stress in journalism: A critical ethnographic study. *International Journal of Psychology* [online]. 2011, **46**(2), 127-135 ISSN 0020-7594. Dostupné z: doi:10.1080/00207594.2010.532799

COVID-19: an unprecedented news story for journalists [online]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/coronavirus/covid-19-journalists-biggest-story-their-lifetime>

HAMILTON, John Maxwell a Eric JENNER. Redefining Foreign Correspondence. *Journalism* [online]. 2004, **5**(3), 301-321. ISSN 1464-8849. Dostupné z: doi:10.1177/1464884904044938

TENNY, S., Brannan, J. M., & Brannan, G. D. (2017). Qualitative study.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

HOAK, Gretchen. Covering COVID: Journalists' Stress and Perceived Organizational Support While Reporting on the Pandemic. *Journalism & Mass Communication Quarterly* [online]. 2021, **98**(3), 854-874. ISSN 1077-6990. Dostupné z: doi:10.1177/10776990211015105

HONUSOVÁ, Barbora. Pracovní stres a jeho zvládnání: zahraniční zpravodajové a zpravodajky českých médií veřejné služby [online]. Brno, 2021]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/l5zi3/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Marína URBÁNKOVÁ.

INDOLFI, Ciro a Carmen SPACCAROTELLA. The Outbreak of COVID-19 in Italy. *JACC: Case Reports* [online]. 2020, **2**(9), 1414-1418. ISSN 26660849. Dostupné z: doi:10.1016/j.jaccas.2020.03.012

JAKOVLJEVIC, Miro, Sarah BJEDOV, Filip MUSTAC a Ivan JAKOVLJEVIC. COVID-19 INFODEMIC AND PUBLIC TRUST FROM THE PERSPECTIVE OF PUBLIC AND GLOBAL MENTAL HEALTH [online]. Department of Psychiatry and Psychological Medicine, University Hospital Centre Zagreb, Zagreb, Croatia, 2021 Dostupné z: https://www.psychiatria-danubina.com/UserDocs/Images/pdf/dnb_vol32_no3-4/dnb_vol32_no3-4_449.pdf

KLEČKA, Jiří. *Zápisník zahraničního zpravodaje v Českém rozhlasu. Dokument*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky.

LÁBOVÁ, Alena a Barbora OSVALDOVÁ. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0248-2.

LINHART, Tomáš. *Specifika práce zahraničního zpravodaje Českého rozhlasu - komparativní případová studie*. Praha, 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky.

NEWMAN, Nic, Richard FLETCHER, Anne SCHULZ, Simge ANDI a Rasmus Kleis Nielsen KLEIS NIELSEN. REUTERS. *Reuters Institute Digital News Report 2020* [online]. Dostupné z: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2020-06/DNR_2020_FINAL.pdf

OSMANN, Jonas, Meera SELVA a Anthony FEINSTEIN. How have journalists been affected psychologically by their coverage of the COVID-19 pandemic? A descriptive study of two international news organisations. *BMJ Open* [online]. 2021, **11**(7). ISSN 2044-6055. Dostupné z: doi:10.1136/bmjopen-2020-045675

OVERGAARD, Christian Staal Bruun. Constructive Journalism in the Face of a Crisis: The Effects of Social Media News Updates About COVID-19. *Journalism Studies* [online]. 2021, **22**(14), 1875-1893 ISSN 1461-670X. Dostupné z: doi:10.1080/1461670X.2021.1971107

SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Zahraniční zpravodajství jako životní styl (série rozhovorů s českými zahraničními zpravodaji)* [online]. Brno, 2010. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ww3scy/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

Understanding the infodemic and misinformation in the fight against COVID-19 [online]. PAHO, 2020. Dostupné z: https://iris.paho.org/bitstream/handle/10665.2/52052/Factsheet-infodemic_eng.pdf?sequence

ZAMITH, Rodrigo. *THE INTERNATIONAL JOURNALISM HANDBOOK: Concepts, Challenges, and Contexts* [online]. UMass Amherst Libraries. Dostupné z: <https://books.rodrigozamith.com/the-international-journalism-handbook/files/Rodrigo%20Zamith%20-%20The%20International%20Journalism%20Handbook.pdf>

ZASIDKOVYCH, Ilona. *Využití reportáže jako metody rozhlasové tvorby na příkladu Českého rozhlasu*. 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Maršík, Josef.

WASHINGTON ODUM, W. Howard a Katharine JOCHER. *An Introduction to Social Research*. H. Holt, 1929.

Internetové zdroje

7 Deaths Among UK AstraZeneca Jab Recipients After Blood Clots: Regulator [online]. NTV/AFP, 2021. Dostupné z: <https://www.ndtv.com/world-news/seven-deaths-in-uk-among-astrazeneca-jab-recipients-after-blood-clots-medical-regulator-2407883>

A Widening Toll on Jobs: 'This Thing Is Going to Come for Us All' [online]. New York Time, 2020 . Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/04/02/business/economy/coronavirus-unemployment-claims.html>

A year after first death in China, coronavirus source still a puzzle [online]. France 24, 2021. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/live-news/20210110-a-year-after-first-death-in-china-coronavirus-source-still-a-puzzle>

AMARO, Silvia. *EU leaders finally approve coronavirus stimulus package after Hungary and Poland lift their veto* [online]. CNBC, 2020. Dostupné z:

<https://www.cnbc.com/2020/12/10/eu-leaders-finally-approve-coronavirus-stimulus-package.html>

BARRINGTON, Lisa. *Yemen starts COVID-19 vaccination campaign* [online]. Reuters, 2021. Dostupné z: <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/yemen-starts-covid-19-vaccination-campaign-2021-04-20/>

BOHUSLAVOVÁ, Renáta. *Rok s koronavirem. Připomeňte si zlomové okamžiky od prvního případu po tisíce obětí* [online]. CNN Prima News, 2021. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/03/09/europe/coronavirus-italy-lockdown-intl/index.html>

BOSELEY, Sarah a Josh HALLIDAY. *UK approves Pfizer/BioNTech Covid vaccine for rollout next week* [online]. The Guardian, 2020. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/society/2020/dec/02/pfizer-biontech-covid-vaccine-wins-licence-for-use-in-the-uk>

CAMERON, Rob. *Covid-19: How the Czech Republic's response went wrong* [online]. BBC, 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-54639351>

CIESLAR, Jan. *V prvním pololetí roku 2021 nejvíce zabíjel covid-19* [online]. Český statistický úřad, 2021. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/v-prvnim-pololeti-roku-2021-nejvice-zabijel-covid-19>

Co je covid-19, kdy se dostal do Česka a jak vzniklo jeho jméno [online]. Seznam Zprávy, 2020. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/koronavirus-covid-19-jak-sel-cas-91186>

Coronavirus declared global health emergency by WHO [online]. BBC, 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-51318246>

Coronavirus: Israel marks Jewish New Year with second lockdown [online]. BBC, 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-54201834>

Coronavirus: the first three months as it happened: Nature recorded major events as the pandemic spread across the globe. [online]. Nature, 2020. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/d41586-020-00154-w>

Covid across Europe: As UK prepares for new lockdowns, Europe too is struggling [online]. BBC, 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-54482905>

Covid: WHO renames UK and other variants with Greek letters [online]. BBC, 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-57308592>

COVID-19 in Africa: WHO urges constant vigilance as cases top 200,000 [online]. UN, 2020. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2020/06/1066142>

DI DONATO, Valentina, Emma REYNOLDS a Rob PICHETA. *All of Italy is in lockdown as coronavirus cases rise* [online]. CNN, 2020. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/03/09/europe/coronavirus-italy-lockdown-intl/index.html>

EMA recommends first COVID-19 vaccine for authorisation in the EU [online]. European Medicines Agency, 2020. Dostupné z: <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-recommends-first-covid-19-vaccine-authorisation-eu>

EU extends travel ban for US tourists [online]. Deutsche Welle, 2020. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/eu-agrees-to-reopen-borders-to-14-countries-extends-travel-ban-for-us-tourists/a-53986435>

First person to get Covid vaccine is happy to inspire others [online]. BBC, 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-england-coventry-warwickshire-59566578>

Foreign Correspondent: Arts, Audio-Video Technology and Communications [online]. cfvw.com Dostupné z: https://secure.cfwv.com/Career_Planning/Career_Profile/Career_Profile.aspx?id=dXAP2BPAXjt0xbGXhTStXAP2FPAXufkRAXAP2BPAXeqXAP3DPAXXAP3DPAX

Framing: MEDIATEXTHACK [online]. BCcampus OpenEd. Dostupné z: <https://opentextbc.ca/mediastudies101/chapter/framing/>

France announces first COVID-19 death in Europe [online]. Deutsche Welle, 2020. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/coronavirus-france-announces-first-covid-19-death-in-europe/a-52386140>

G. SOUTHERN, Matt G. Southern. *Google Offers COVID-19 SEO Tips for Health Websites in New Guide* [online]. Search Engine Journal, 2020. Dostupné z: <https://www.searchenginejournal.com/google-is-helping-to-make-covid-19-information-more-accessible/358464/>

GALLAGHER, James Gallagher. *Covid: Trigger of rare blood clots with AstraZeneca jab found by scientists* [online]. BBC, 2021. Dostupné z: <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator/covax>

GOILLANDEAU, Martin. *Global Covid-19 death toll passes 3 million as cases surge* [online]. CNN, 2021. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/04/17/world/3-million-death-toll-covid-intl/index.html>

GREEN, Andrew. *Covishield exclusion from EU's green pass inequitable, activists warn* [online]. devex, 2021. Dostupné z: <https://www.devex.com/news/covishield-exclusion-from-eu-s-green-pass-inequitable-activists-warn-100281>

HOROWITZ, Jason. *Europe Confronts Coronavirus as Italy Battles an Eruption of Cases* [online]. New York Times, 2020. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/02/23/world/europe/italy-coronavirus.html>

How India's government tries to suppress all Covid-19 reporting [online]. Reporters sans frontières, 2020 Dostupné z: <https://rsf.org/en/how-india-s-government-tries-suppress-all-covid-19-reporting>

India: "History's longest ever e-curfew" continues in Kashmir [online]. Reporters sans frontières, 2020. Dostupné z: <https://rsf.org/en/india-history-s-longest-ever-e-curfew-continues-kashmir>

Jack London at Utah State University: Russo-Japanese War [online]. Utah State University [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <http://exhibits.lib.usu.edu/exhibits/show/jacklondon/russojapanese>

JAMSHED, Shazia. Qualitative research method-interviewing and observation. *Journal of Basic and Clinical Pharmacy* [online]. 2014, 5(4) [cit. 2023-07-05]. ISSN 0976-0105. Dostupné z: doi:10.4103/0976-0105.141942

JANETSKY, Megan. *How the pandemic is throwing international reporting into crisis* [online]. Poynter, 2020. Dostupné z: <https://www.poynter.org/reporting-editing/2020/how-the-pandemic-is-throwing-international-reporting-into-crisis/>

KASULIS, Kelly. *Lessons from the other side of COVID-19 from a foreign correspondent* [online]. The GroundTruth Project, 2020. Dostupné z: <https://thegroundtruthproject.org/foreign-correspondent-shares-coronavirus-coverage-lessons-from-south-korea/>

KOTTASOVÁ, Ivana. *What you need to know about coronavirus on Sunday, April 26* [online]. CNN, 2020. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/04/26/world/coronavirus-newsletter-04-26-20-intl/index.html>

MA, Josephine. *Coronavirus: China's first confirmed Covid-19 case traced back to November 17: Coronavirus pandemic* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.scmp.com/news/china/society/article/3074991/coronavirus-chinas-first-confirmed-covid-19-case-traced-back>

MCPHILLIPS, Deidre a Nectar GAN. *Global Covid-19 death toll surpasses 4 million* [online]. CNN, 2021. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/07/07/world/global-covid-death-toll-4-million-intl-hnk/index.html>

MEKKI, Najwa. *The COVAX Facility will deliver its 65 millionth vaccine dose this week. It should've been at least its 170 millionth. The time to donate excess doses is now: Statement by UNICEF Executive Director Henrietta Fore, as G7 countries gear up for June summit* [online]. UNICEF, 2021. Dostupné z: <https://www.unicef.org/press-releases/covax-facility-will-deliver-its-65-millionth-vaccine-dose-week-it-shouldve-been>

MERRIAM-WEBSTER. Interview. In Merriam-Webster.com dictionary, dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/interview>

MIAO, Hannah. *WHO says more than 87% of the world's Covid vaccine supply has gone to higher-income countries* [online]. CNBC, 2021. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2021/04/09/who-says-poor-countries-have-received-just-0point2percent-of-worlds-vaccine-supply.html>

NIX, Naomi. *Facebook Removed 18 Million Misleading Posts on Covid-19* [online]. Bloomberg, 2021. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-05-19/facebook-removed-18-million-misleading-posts-on-covid-19?leadSource=verify%20wall>

No one is safe, until everyone is safe [online]. WHO, 2021. Dostupné z: <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator/covax>

Novel Coronavirus (2019-nCoV): SITUATION REPORT - 1 [online]. WHO. Dostupné z: 20200121-sitrep-1-2019-ncov.pdf (who.int)

QIN, Amy a Vivian WANG. *Wuhan, Center of Coronavirus Outbreak, Is Being Cut Off by Chinese Authorities* [online]. 2020 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/01/22/world/asia/china-coronavirus-travel.html>

RATTNER, Natte a Berkeley LOVELACE JR. *U.S. reaches 70% Covid vaccine milestone for adults about a month behind Biden's goal* [online]. CNBC, 2021. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2021/08/02/covid-vaccine-us-reaches-bidens-70percent-goal-for-adults-a-month-behind.html>

SHUMAMKER, Lisa. *Factbox: World leaders who contracted COVID-19* [online]. Reuters, 2022 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/world-leaders-who-contracted-covid-19-2022-07-21/>

SMITH, Alexander. *Coronavirus: EU announces sweeping ban on most nonessential incoming travel* [online]. NBC News, 2020. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/world/coronavirus-e-u-announces-sweeping-ban-most-non-essential-incoming-n1161956>

SMITH-SPARK, Laura. *Coronavirus has killed 1 million people worldwide. Experts fear the toll may double before a vaccine is ready* [online]. CNN, 2020. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/09/28/health/coronavirus-million-global-deaths-intl/index.html>

STRAUSS, Marine. *Belgium to close all bars and restaurants for a month, imposes night curfew* [online]. Reuters, 2020. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/09/28/health/coronavirus-million-global-deaths-intl/index.html>

ŠMÍDOVÁ, Veronika. *Práce zahraničního zpravodaje je tvrdá dřina: an Moláček z ČT a Klára Stejskalová z ČRo přibližují práci zahraničních reportérů.* [online]. UMass Amherst Libraries [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2014/08/prace-zahranicniho-zpravodaje-je-tvrda-drina/>

TOGOH, Isabel. *AstraZeneca Receives \$1 Billion From U.S. Government To Produce Coronavirus Vaccine* [online]. Forbes, 2020. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/isabeltogoh/2020/05/21/astrazeneca-receives-1-billion-from-us-government-to-produce-oxford-coronavirus-vaccine/?sh=532c78fc61d1>

United States Coronavirus (COVID-19) Death Toll Surpasses 100,000 [online]. CDC, 2020. Dostupné z: <https://www.cdc.gov/media/releases/2020/s0528-coronavirus-death-toll.html>

WALTERS, Joanna a Kari PAUL. *Biden plans to urge all Americans to wear masks for 100 days after inauguration* [online]. The Guardian, 2020. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/dec/03/joe-biden-coronavirus-masks-vaccination-cnn-interview>

WEBSTER, Paul. *COVID-19 timeline of events* [online]. Nature, 2021. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/s41591-021-01618-w>

WETSMAN, NICOLE. *EU officially launches digital vaccine passport: It shows proof of vaccination, negative test result, or past infection* [online]. The Verge, 2021. Dostupné z: <https://www.theverge.com/2021/7/1/22558896/eu-covid-vaccine-passport-test-infection>

WHAT EXACTLY IS A 'NEWS DESERT'?: Center for Innovation & Sustainability in Local Media [online]. Center for Innovation & Sustainability in Local Media [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.cislm.org/what-exactly-is-a-news-desert/>

What is Media Framing? [online]. 2015 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://criticalmediareview.wordpress.com/2015/10/19/what-is-media-framing/>

What We're Reading: Biden Reportedly Reopening ACA Enrollment; Moderna Developing COVID-19 Booster; Brazil Variant Now in US [online]. The American Journal of Managed Care, 2021. Dostupné z: <https://www.ajmc.com/view/what-we-re-reading-biden-reportedly-reopening-aca-enrollment-moderna-developing-covid-19-booster-brazil-variant-now-in-us>

WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 8 January 2021 [online]. WHO, 2021 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19-8-january-2021>

WOROBAY, MICHAEL. *Dissecting the early COVID-19 cases in Wuhan: Elucidating the origin of the pandemic requires understanding of the Wuhan outbreak* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.science.org/doi/10.1126/science.abm4454>

YANG TAIPEI, William. *Why are foreign journalists fleeing China?* [online]. Deutsche Welle, 2021 Dostupné z: <https://www.cislm.org/what-exactly-is-a-news-desert/>

Teze diplomové práce

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Jiří Klečka	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2017	
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 83584611@fsv.cuni.cz	
Studijní program/forma studia: Žurnalistika (NP_ZN)/prezenční	
Název práce v češtině: Pandemie covidu-19 očima zahraničních zpravodajů Českého rozhlasu	
Název práce v angličtině: The covid 19 outbreak as seen by foreign reporters of Czech radio	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) LS 2022/2023	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): <p>Pandemie covidu-19 změnila svět a jeho fungování. V práci bych chtěl porovnat, jak o největší zdravotnické krizi posledních desetiletí informovali zahraniční zpravodajové Českého rozhlasu. Mým záměrem je porovnat jaké informace pro ně byly dostupné, co od nich požadovalo vedení v Praze a jak se lišily požadavky o informování ze zemí, ve kterých se zpravodajové nacházeli a co reportérům přišlo při pokrývání pandemie důležité. Jak pandemie ovlivnila jejich práci a pracovní režim. Začátkem covidu se zabývala například kniha „Pandemie“ od Vojtěcha Gibiše a Michala Kubala. O tom, jak média o covidu informovala v několika dílech probíral i pořad ČT Newsroom ČT24. Dopadu covidu na práci reportéra se věnovalo několik odborných článků například od Poynter Institutu.</p>	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): <p>Popsat úskalí práce zahraničního reportéra Českého rozhlasu pokrývajícího v cizí zemi pandemii Covidu-19. Porovnání požadavků newsroomu v Praze s tím, o čem informovala média v dané zemi a co považoval za důležité v konkrétním čase samotný zpravodaj. Dopady pandemie na práci zpravodaje, jeho profesionální a osobní život.</p>	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod 2. Teoretická část <ol style="list-style-type: none"> 1. Definice práce zahraničního zpravodaje <ol style="list-style-type: none"> 1. Specifika rozhlasového zahraničního zpravodaje 2. Vliv pandemie na reportování ze zahraničí 2. Důležité mezinárodní milníky ve vývoji pandemie 3. Výzkumná část <ol style="list-style-type: none"> 1. Stanovení výzkumných otázek 2. Volba metodologie 3. Analýza dat 	

- Rozdíl požadavků na pokrývání pandemie z Prahy a informace dostupné v zemích zahraničních zpravodajů Českého rozhlasu
- Konkrétní omezení možnosti výkonu práce zahraničního zpravodaje
- Způsoby pokrývání pandemie a „osvědčené reportážní prvky“
- Dopady na profesionální a osobní život zpravodaje

4. Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):
2019, 2020, 2021, 2022

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Sběr dat: polostrukturované rozhovory se zpravodaji ČRo, (6 -7rozhovorů)

Analýza dat: Otevřené kódování

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

PERREAULT, Mildred F. a Gregory P. PERREAULT. Journalists on COVID-19 Journalism: Communication Ecology of Pandemic Reporting. *American Behavioral Scientist* [online]. 2021, 65(7), 976-991 [cit. 2022-09-09]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764221992813 – Základní informace o vlivu pandemie na práci novinářů a mediálních domů. Použití krizové komunikace při informování o šíření nemoci a o úmrtích.

KLEIS NIELSEN, Rasmus. *Few winners, many losers: Few winners, many losers: the COVID-19 pandemic's dramatic and unequal impact on independent news media* [online]. 2020. Dostupné také z: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/few-winners-many-losers-covid-19-pandemics-dramatic-and-unequal-impact-independent-news-media> - Změna mediálního prostoru během pandemie a změna přístupu mediálních konzumentů. Změny novinářských postupů a novinářské práce.

BUNCE, Melanie. *Foundations, philanthropy and international journalism* [online]. Londýn, 2016. Dostupné také z: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/few-winners-many-losers-covid-19-pandemics-dramatic-and-unequal-impact-independent-news-media> - Definice a důležité aspekty zahraničního zpravodajství a informování o krizových situacích nebo humanitárních krizích.

JANETSKY, Megan. *How the pandemic is throwing international reporting into crisis* [online]. 2020. Dostupné také z: <https://www.poynter.org/reporting-editing/2020/how-the-pandemic-is-throwing-international-reporting-into-crisis/> - Problémy které pandemie přinesla pro freelance zahraniční zpravodaje a celkové zahraniční zpravodajství jako takové. Další možný vývoj pro celé odvětví,

BABATUNDE ALE, Felix. *Communicating Science and Technology in Post-Covid-19 Era* [online]. 2020 [cit. 2022-09-09]. ISBN 9783346338211. Vývoj komunikačních technologií a jejich používání v období po pandemii covidu a důležitost elektronické komunikace v pandemické a postpandemické éře.

POLLOCK, John. *COVID-19 in International Media: Routledge Research in Journalism* . 1. 2021 [cit. 2022-09-09]. ISBN 9781032020662. Možnosti mediálních domů a zpravodajských organizací po skončení pandemie a úprava jejich pracovního rámce vycházející ze zkušeností získaných po zmírnění šíření nemoci. Definice medií jako nástroje sociální kontroly a popis této role v souvislosti s pandemií.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

HOLEK PŘEVOROVSKÁ, Michaela. *Mediální realita pandemie*. Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra sociologie. Vedoucí práce Čada, Karel.

VESELÁ, Barbora. *Mediální obraz koronaviru během první vlny pandemie v ČR ve srovnání s obavami a s reálnou situací*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce Vinopal, Jiří.

KŘIVÁNKOVÁ, Monika. *Válečný narativ ve zpravodajství o COVID-19 z pohledu teorie morální paniky*. Praha, 2022. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Moravec, Václav.

BERGEROVÁ, Michaela. *Televizní zpravodajství o koronavirové epidemii 2020 jako možný svět*. Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Jirák, Jan.

ŠENKÝŘ, Jan. *Vysílání v roušce - sonda do výroby zpravodajství České televize vprostřed koronavirové krize*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie - soudobých dějin. Vedoucí práce Vaněk, Miroslav.

KOBRLOVÁ, Eva. *Zahraniční zpravodajové Českého rozhlasu v Bruselu a na Blízkém východě: Srovnání přípravy na pozici a podmínek pro jejich práci*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Maršík, Josef.

Datum / Podpis studenta/ky

12. 9. 2022

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

LOVAŠ KAROL

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

12. 9. 2022

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovory se zpravodaji – textový soubor